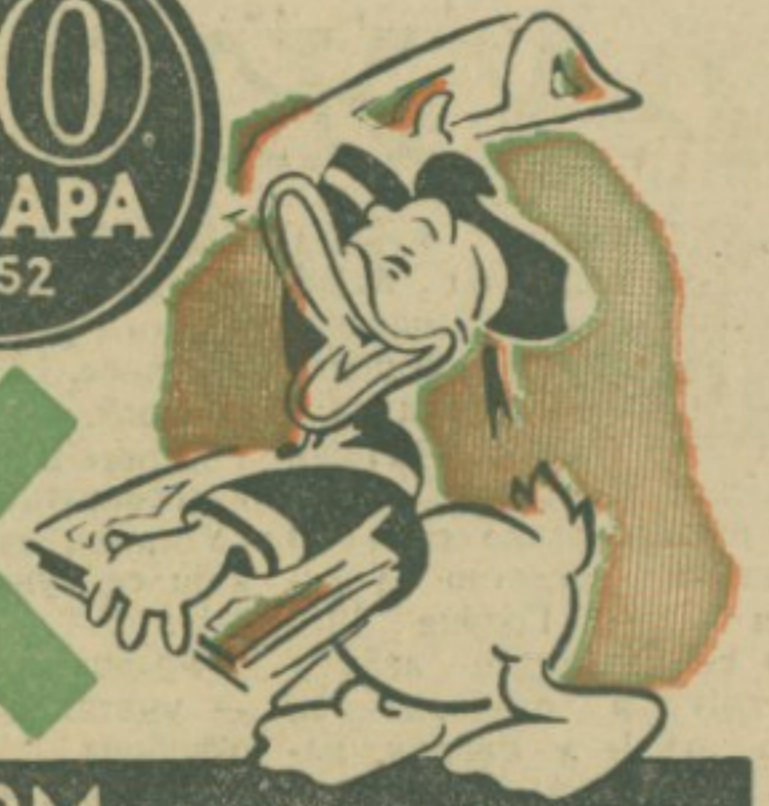

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

20
ДИНАРА
1952

Година XX — Број 356
Субота, 25 октобар 1958

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

ФЛАШ ГОРДОН

МОМЦИ! СЛОБОДНИ СМО! БЕЖИМО ОДАВДЕ!

НЕ! ПОЧНИТЕ СМЕСТА ДА СКУПЛАТЕ ТАЈ НОВАЦ... ДО ПОСЛЕДЊЕГ КОМАДА!

ШАЛИШ ЛИ СЕ, ФЛАШЕ? ПА ДА СЕ ЛОПТА ВРАТИ ДА ГА ПОКУПИ!

НЕКЕ! ЈА КУЊУ ДА ПОКУПИМ! САМО БРЗО!

УФ! ИМАМО ГА НА ТОНЕ! ВЕК ПОСТАЈЕ ТОПАО!

У РЕДУ! А САД НЕКА СВАКИ ЗА СЕБЕ ОДНЕСЕ СВОЈ ТОВАР ДО РАКЕТЕ! ТРКОМ!

ШТА ЛИ ЈЕ ТО ФЛАШ СМИСЛИО? ЗБОГ ЧЕГА ЈЕ ТРАЖИО ДА ВУЧЕМО ОВУ ОПАСНОСТ НА ЛЕВИМА!

РЕКАО НАМ ЈЕ ДА НЕ ИДЕМО У ГРУПИ ДА НЕ БИСМО ПРИВУКЛИ МЕТЕОРИТ! АЛИ, ШТА ЋЕ СЕ ДОГОДИТИ КАД СЕ СВИ НАЂЕМО КОД РАКЕТЕ?

(ПУФ! ПУФ!) ЕВО РАКЕТЕ! БАШ МЕ ЗАНИМА ШТА ТО ФЛАШ НАМЕРАВА!

УСКОРО... ДОБРО ЈЕ, ДЕЦО! САД СЕ ОДМАКНИТЕ! А ЈА КУ ДА... УЗЛЕТИМ!

ФЛАШЕ? ШТА ТО ЗНАЧИ?

ОДЕ! МА ШТА ДА ЈЕ НАУМИО, НАДАМ СЕ ДА ЋЕ УСПЕТИ!

У РАКЕТИ... ЕНО БИЛА! ЈОШ ВУЧЕ ЗА СОБОМ МЕТЕОРИТ! ДОБРИ ДЕЧКО!

У РЕДУ ЈЕ, БИЛЕ! САД ГА ЈА ПРЕВЗИМАМ!

ОХ! ФЛАШ ЈЕ ПРИМАМИО ЛОПТУ! ПРЕСТАЛА ЈЕ ДА МЕ ГОНИ!

МОРА ДА ЈЕ НАПУНИО РАКЕТУ ОНИМ НОВЦЕМ ДА БИ СТВОРИО ТУ ОГРОМНУ ПРИВЛАЧНУ МАГНЕТСКУ СНАГУ... КАКО ЛОПТА ПОТСКАКУЈЕ... ИЗМЕДА ДА ЋЕ ПОЛЕТЕТИ ЗА ЊИМ!

ТАКО ТЕ ВОЛИМ, ЛОПТИЦЕ! САД КУ ДА ДАМ ПУНУ БРЗИНУ... ВИДЕЋЕШ ВЕК!

У овом броју:

- ШТРАЈК ПИТОМАЦА У СТАРОМ БЕОГРАДУ
- ДВЕ РЕТКЕ МАРКЕ
- ЧОВЕК СА 13 ЗАКЛЕТВИ
- И МНОГЕ ДРУГЕ ЗАНИМЉИВОСТИ
- СТРИПОВИ:
Биш челик, Паје, Микс, Флаш Гордон, Бим и Бум, Светлост у шуми, Попој и Вучко

ФУЖИТА

Цутухару Фужита, један од највећих јапанских сликара, родио се 1886 године у Токију, у старој самурајској породици. Али, он се рано одрекао сабље и витештва и посветио се кичици и палети. Године 1913 уписао се на једну лађу у Нагасакију и отпловио за Марсељ, па је у Европи, нарочито у Паризу, провео го-

Фужита: Аутопортрет

тово цео свој живот. Но и поред тога његов стил и техника носили су увек источњачки печат; били су префињени, нежни и декоративни. У последњем периоду,

попуштајући моди, његови цртежи губе у садржини и форми и добија се утисак празнине. Сликао је мртве природе, домаће животиње, портрете и друго. Један од најинтересантијих портрета је „Уметник са својим мачком“, који се чува у Лионском музеју.

Француска је за Фужиту — уметника — његова друга отаџбина.

— Овде, у Француској, хоћу да живим и умрем, а желим да будем сахрањен на гробљу на Монпарнасу, — често је говорио.

— Био сам свуда, каже даље Фужита. — Обишао сам добар део Северне и Јужне Америке и Европе; готово цео свет. Био сам и у Њујорку! — То је град који нема патину трајања. Рим? Сувише рушевина. Много волим Токио, али се ипак најбоље осећам у Паризу, јер сам ту таман толико странац да увек остаје извесна мала раздаљина између мене и осталих, а то ми омогућује да ме људи боље разумеју.

Фужита жели да буде и Европљанин и Азијат. Он каже: „Не осећам потребу, као многи моји другови-сликари, да грубо раскинем с традицијом. Они ударају на врата која су за мене давно отворена. Ако сликам другачије него остали, онда је то због тога што сам Јапанац и кратковид. Видим најситније детаље и сликам најмањим четкицама. Највише волим да сликам пејза-

же и девојчице. Први су моја права, најлепша љубав, а девојчице волим да сликам јер имају чиста, висока чела.

Француски часопис „Ла натир“ објавио је врло занимљиве податке о различитим рекордима у природи.

Од свих сисара човек има најдужи век, а првак је Холанђанин који просечно живи 71 годину и Холанђанка са своје 73 године. Најстарији човек на свету који то може да докаже и документима јесте амерички пуковник Валтер Вилијамс, из Франклина у Тексасу који ће 14 новембра напунити 116 година. Најтежи човек на свету био је Американац Мајлс Дарден из Северне Каролине који је, када је умро у 59 година, имао 450 килограма. Најдебља беба, коју је родила Ана Бејтс, висока 2,29 метра, из Нове Шкотске, била је тешка 10,680 килограма. Највиши Американац Роберт Валлоу из Мичигена умро је 1940 године у 22 године и био је висок 2,68 метра.

Највећи плави кит, уловљен у северним атлантским водама, био је тежак 119 тона, а најтежи слон из Бенгала имао је 6.400 килограма. Нај-

РЕКОРДИ У ПРИРОДИ

старији претставник коњског рода била је једна кобила која је угулила у Индијани у 62 години. Магарац најдужега века имао је 47 година, вилски коњ 41 и носорог 40 година. Најстарији кит за кога се зна, живео је 37 година. Корњаче са Сејшелских Острва и Галапагоса живе до 150 година, а једна баштенска корњача из Равене угулила је у 123 години. Биљка макромезија у Квинсленду у Аустралији одржала се 12.000 година, а најстарије дрво циновски кипарис из Санта Марија дел Туле у Мексику који има у обиму 50 метара, 5.000 година.

Најсувији крај на свету је пустињска област Арика у северном Чилеу где је за 43 године пало атмосферског талога — свега 21 сантиметар. У вароши Деферсон у држави Јова у САД за један минут напало је 17,5 милиметара кише, а у држави Мисури је 1947 године за 42 минута пало 30,05 сантиметара кише. Рекордна годишња количина атмосферског талога од 1.198 сантиметра забележена је 1948 године на врху Ваналеале на Хавајским Острвима, а у области Черапунца у Индији за последње 74 године падало

на је 1922 године у Азији у Триполитанији, а најнижа деветог фебруара у Верхојанску — 68 степени испод нуле.

ЛОВ И ЕНГЛЕСКА НЕЖНА СРЦА

Сезона лова у Великој Британији започела је — уз бесне повике и подругљиве изразе ловаца! „Лига против свирепих спортова“ која већ неколико година врши пропаганду против ловљења јелена призивала је ове године у помоћ науку. Упућена су зато писма свим власницима великих ловишта у области Девоншајра и Сомерсета, са опоменом: „Ако и даље прогоните поима безопасне животиње, онемогућићемо вас у вашој намери. Располажемо једним безопасним прашком који ће да помете ваше псе у гоњењу!“

Писма су изазвала негодовање британских ловаца против људи који негирају устаљене сталежне традиције у Енглеској.

Кад су ипак одређеног дана

изашли на терен са пушкама о рамену, са хајкачима и поима, били су веома изненађени. Наишли су на чланове „Лиге“, међу којима је било жена и мушкараца свих доба старости. Заштитници животиња понели су и нарочити прашак. Кад су ловци пустили псе, ове је њих одвео тачно онима који су имали хемиска средства у џепу. Пси су целог дана лутали по свињцима и кокошарницима, свуда где су их чланови „Лиге“ водили тако да ловци нису били у стању да открију ни једног јединог јелена.

Формула на основу које се прашак произведен за сада се држи у тајности.

СТОГОДИШЊИ НАУЧНИК У ПУНОЈ АКТИВНОСТИ

Британски научник и члан Краљевског научног друштва Џејмс Свинбурн напунио је 28 фебруара 100 година. Проналазач бакелита и врло заслужан за усавршавање пластичних материјала и електричних оргуља, Свинбурн је још свеж и способан за рад.

Светски рекорд у дактилографији

Један италијански службеник у Ферари поставио је нов светски рекорд у најдужега куцању на писаћој машини. Без престанка је писао равно 152 часа — дакле више од четири дана и четири ноћи — и откуцао 3.672.000 знакова!

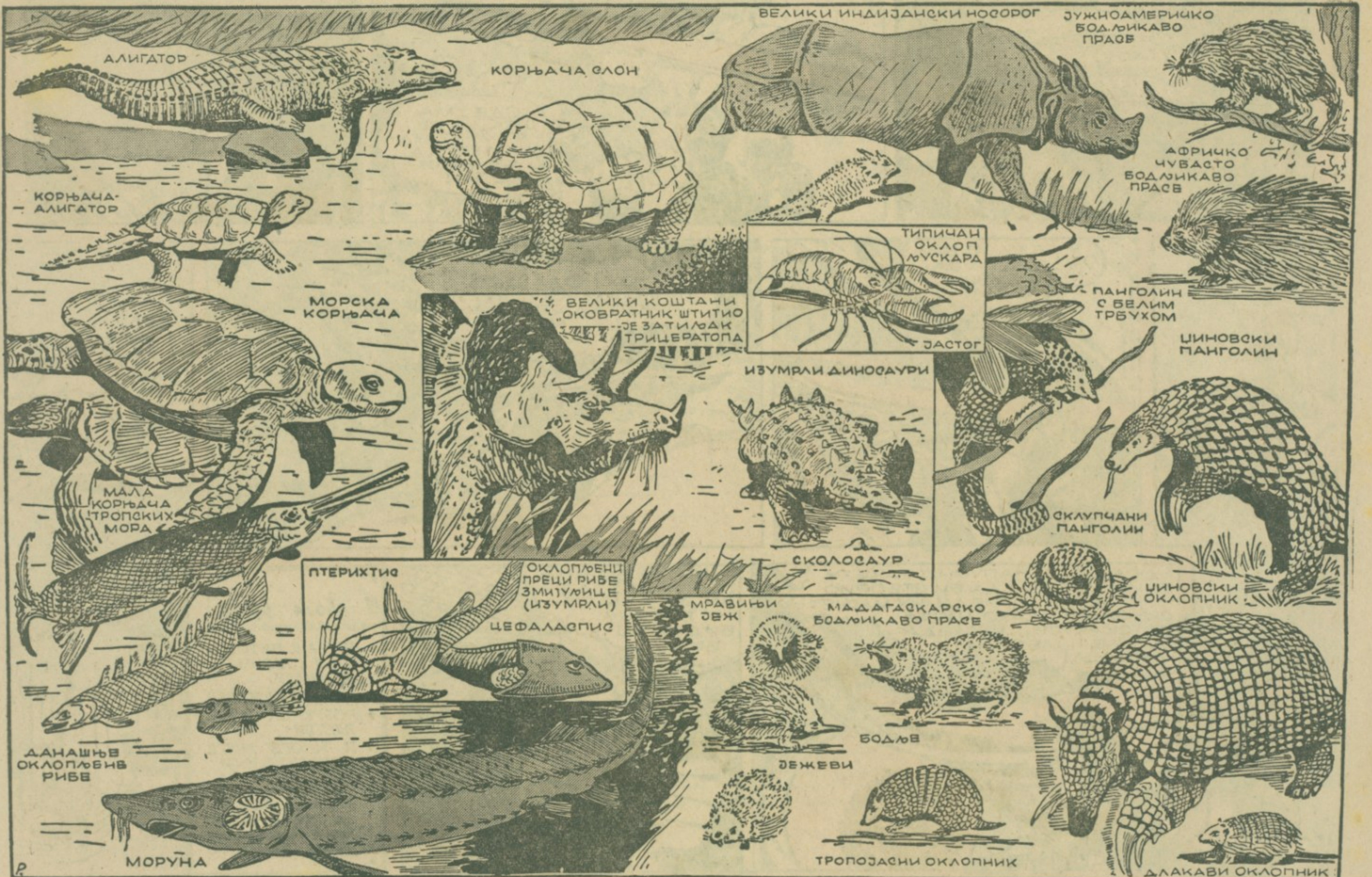
Тркачки коњ страдао у авиону

У једном авиону „КЛМ“ компаније који је преносио пет тркачких грла из Њујорка у Париз, догодила се несрећа. Једно грло је развалило врата бокса у коме се налазило и тешко се озлеђило. Овај скупочице тркачки коњ путовао је први пут авионом и није могао да поднесе шум мотора који га је разјарио. Због тешких повреда, пратиоци овог коња морали су да га још у авиону убију. Настрадали тркачки коњ припадао је принцу Али Кану и његова вредност процењена је на 25.000 долара.

Животиње су изложене разним опасностима у природи, а поред тога не долазе увек лако до хране. Природа се побринула да их унеколико заштити и олакша задовољење потреба. Тело им је обложила оклопима разне величине и

ОКЛОПЊАЦИ

облика. Тих животиња има више врста, а живе и на копну и у мору. На слици су приказани само неки од тих „оклопљених витезова“ животињског света.

Ripley's

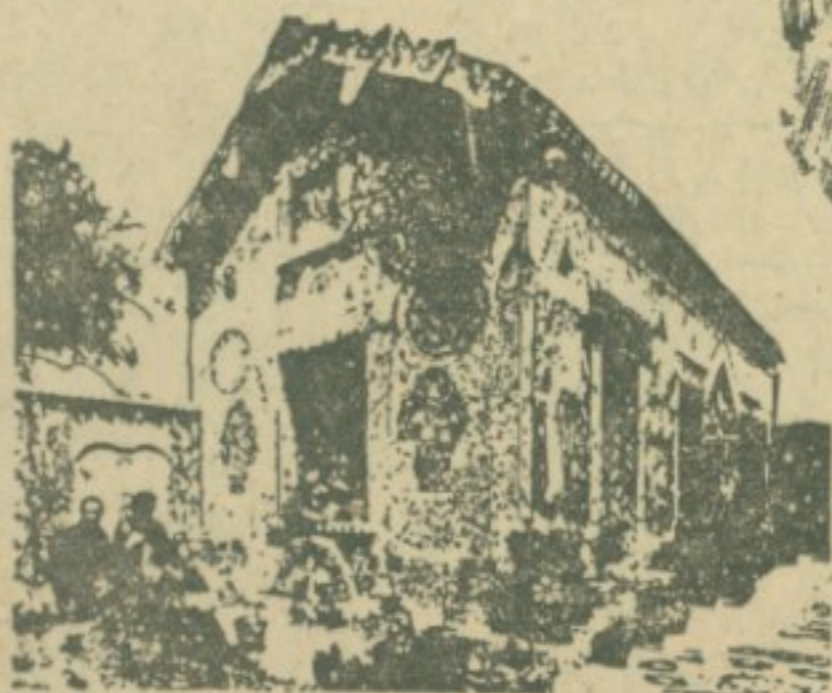
ВЕРОВАЛИ ИЛИ НЕ!

ФРИЦ ШТОЈЕР
ИЗ ГРИНДЕЛВАЛДА
ПОПЕО СЕ НА ВРХ ЈУНГФРАУ
(4.167 МЕТРА) ВИШЕ ОД 1.000 ПУТА

У САУТЕМПТОНУ (ЕНГЛЕСКА)
НАЛАЗИ СЕ КУЛА СА ОВИМ
ЧУДНИМ ИМЕНОМ, КОЈЕ
ЈЕ ДОБИЛА ЗБОГ ТОГА
ШТО СВАКИ ПОСЕТИЛАЦ
НЕИЗОСТАВНО, ЗБОГ ПРО
МАЈЕ, ДОБИЈЕ КИЈА-
ВИЦУ.

КУЋА ОД ПОЛОМЉЕ- НИХ ЧИНИЈА

У ШАРТРУ, У ФРАНЦУСКОЈ
ПОДИГАО ЈУ ЈЕ РАЈМОН
ИЗИДОР.
ЗА КУКУ И САВ НАМЕШТАЈ
У ЊОЈ БИЛО МУ ЈЕ ПОТРЕБНО
23.000 ЧАСОВА РАДА И
1.000.000 РАЗБИЈЕНИХ
ЧИНИЈА.

ЛЕТЕЋА ВЕВЕРИЦА

БРАНИ
СЕ ОД
ХЛАД-
НОКЕ
КАД
СПАВА
КОРИСТЕ-
ЊИ
СВОЈ
ЧУПАВИ
РЕП
КАО
ПОКРИВАЧ

ЧИТАВ
ЦВЕТНИ
БОКОР
РАСТЕ
ИЗ
ГОЛОГ
ЗИДА
ЈЕДНЕ
КУЋЕ
У
ЛУИСВИЛУ,
У
АМЕРИЦИ

УВЕК
САМО
У
СТИХОВИМА

БАЗИЛ РУБАН

(1742-1795)
РУСКИ
ПЕСНИК
НИЈЕ БИО
У СТАЊУ
ДА ПИШЕ
У ПРОЗИ
ЊЕГОВА ПИСМА
И БЕЛЕШКЕ
ТАКОЈЕ СУ БИЛИ
У СТИХОВИМА

ЗАШТО СВАКО ИМА БАР ЗРНЦЕ ПАМЕТИ

НАРОДНА ПРИЧА ИЗ ГАНЕ

Паук Ананзи сма-
трао је себе нај-
паметнијим. Знао
је како треба гра-
дити мостове и
броне. Умео је да
тка и да лови. Али, он никад
ни са ким није поделио своје
искуство и мудрост.
Једном је, чак, решио да са-
купи сву мудрост света, да је
стрпа у глинену ћуп и никоме
не показује.
Дуго је лутао Ананзи по
свету и сакупљао зрнце по
зрнце мудрости. А када је ћуп
био пун до врха, смислио је
да га окачи на врх највишег
дрвета па — пробај да га до-
хватиш!

Чврсто стежући ћуп уз тр-

бух, паук се стао пузати уз
дрво. Али, тешко је то било:
ћуп му је сметао да се добро
држи за стабло. Сваког часа
могао се оклизнути.

Паучић Интикума дуго је
посматрао Ананзија и, најзад,
није могао више да се уздр-
жи:
— Видим, тешко се пењеш,
оче. Постави ћуп на леђа —
биће ти много лакше.
Послушао Ананзи сина, ста-
вио свој товар на леђа. Све
ноге биле су му сада слобод-
не и он се брзо обрео на врху.
Изнанада, паук се зауста-
вио. Задивљено је погледао
сина:
— Ето ти сад, — помисли
Ананзи, — носим пун ћуп му-
дрости а не могу да се досет-
им како да се лакше успењем
до врха дрвета.

Толико се расрдио да је ба-
дио ћуп на земљу. Треснувши
с толике висине, ћуп се разбио
на хиљаду комада. И мудрост,
коју је паук сакупио, такође
се разлетела на све стране.

Дотрчали људи и сваки од
њих је узео зрнце мудрости.
Ето због чега мудрост не ле-
жи само у једном човеку. У
сваког је бар зрнце. А ако баш
сретнете глупога, знајете да
томе само лењост није дала
да пође тамо где се ћуп разбио.

„Једна глава не може сама
са собом да се посаветује”, —
кажу људи из племена А-
шанти.

комадићу хартије напише ка-
ко се то месо спрема.

Узео богатш у једну руку
месо, у другу хартију с напи-

ВЕЛИКО ЈЕЗЕРО

ПРИЧА ПЛЕМЕНА МАЛУБА, КОНГО

Високо у планинама стајала
је гола стена на коју су доле-
теле птице да се одморе. Ко-
је птице, није нам познато. Би-
ле су само велике.

Жедне су биле те птице и
зато су одлучиле да некако
пронађу воду. Толико су ја-
ко ударале кљуновима по сте-
њу да су им се кљунови сло-
мили. Угинуле су птице. До-
летеле су друге и стале да ра-
де то исто. И оне су угинуле.
Тада се појавила мала, малец-
на птица и почела лагано, ла-
гано да удара кљунићем о сте-
ну, одламајући од ње зрнце
по зрнце. Најзад се на томе
месту појавила капљица воде;
птичица ју је попила и наста-
вила да дуби стену. И најед-

ним рецептом и кренуо у
село. Иде и пева. Стигао он
готово до куће кад се однекуд
створи неки пас, притрча му и
истрже месо из руке. Стао бо-
гаташ да виче, потрчао за
њим, камењем га гађао. Али,
изненада се заустави и заки-
кота:
— Ха, ха, ха! Глупо, глупо
псецо! Како ће да поједе то
месо кад је рецепт за његово
спремање остао код мене?

рило се језеро. Оно се и данас
тамо налази и зове се Танга-
њика.

Имао је шта да види

У подруму трговине сребрним предметима, коју је ње-
гов отац пре кратког времена купио, у једној улици у центру
Лондона, млади Бери Лангфорд хтео је да одвали већ истру-
леле даске, сматрајући да иза њих постоји зид. Кад је секиром
пробио прву даску угледао је иза ње празнину. Проширио је
отвор и цеоном лампом осветлио шупљину. Али, имао је шта
и да види! Цео простор био је крпат сребрним и бакарним
предметима већиним старим преко сто година. Биле су то
руководнице шефилдских кујунџија-уметника. За ово склони-
ште досад нико није знао, а сматра се да су све ове ствари
биле својина једне фирме основане чак пре 200 година. Још
није одлучено коме ће припасти ове драгоцености. У сваком
случају познат део добиће и младић који их је открио.

ЗАШТО СТОНОГА ИМА ТОЛИКО НОГУ

ПРИЧА ПЛЕМЕНА БАУЛЕ, ОБАЛА СЛОНОВЕ КОСТИ

Кад су људи и звери тек на-
селили земљу нису изгледали
баш исти као данас: много

нула да тражи купце. Ускоро
је срела неког човека и пока-
зала му своју робу.

— Нису ми потребне, — ре-
као је он. — Ја сам недавно
купио од тебе пар добрих
ногу.

И следећи кога је срела та-
кође је имао ноге. Имао их је
и трећи, и четврти, и пети. По-
казало се да су све звери и
сви људи набавили себи ноге
— више никоме оне нису биле
потребне.

Стонога се наљутила.

— Шта да радим с овим
ногама? Зар да бачим читав
свежањ? Такве дивне ноге! И
толико сам се трудила око
њих!

— Боље је онда да их уз-
мам за себе, — одлучила нај-
зад.

И од тог доба стонога трчи
по свету на свих својих сто
леђа свежањ нових ногу и кре
ногу.

НИЛСКИ КОЊ И ИБИС

ПРИЧА ПЛЕМЕНА ДИНКА, СУДАН

Споречкали се једном нил-
ски коњ и ибис — ко је од
њих двоје прождрљивији. Да
би то утврдили одлуче да при-
реде такмичење. Рано узору
нашли су се на уговореном
месту у близини реке и од-
мах прионули на посао.

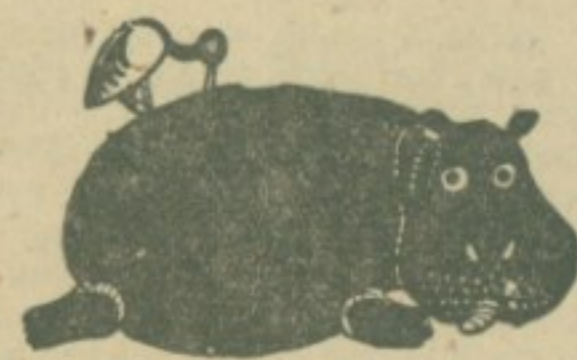
Око поднева нилски коњ се
већ заситио и тако задовољан
прилегао је да спава. После
неколико часова пробудио се
и видео како ибис и даље чуп
ка траву на обали реке.

Тада је нилски коњ опет
навалио на јело и после опет
одлучио да се одмори. Птица
је, на његово чуђење, и даље
тражила и кљувала храну.

Легао нилски коњ и мало
касније осетио како му се
прождрљиви ибис сасвим при-
ближио и кљује га у леђа.

Птица је јела инсекте које је
налазила у наборима његове
дебеле коже.

— Шта то радиш? — упла-
шено повика нилски коњ ко-
ме се учинило да птица њега
једе.

— Ништа нарочито, настав-
љај да се храним, — одврати
му птица.

На то нилски коњ скочи и,
пун ужаса, стрмоглавце се ба-
ци у реку.

КАКО ЈЕ БОГАТАШ КУПОВАО МЕСО

КИНЕСКА НАРОДНА ПРИЧА

Живео у неком селу један
богаташ. И ево шта је једног
дана помислио:

— Новца имам много, а у
граду још ниједном нисам
био!

Спремно се и отишао у о-
ближњи град.

Дуго је шетао по пазару и
радњама. Хтео је да из града
донесе нешто необично да би
се сви у селу зачудили и зави-
дели му.

Прилазио је огрчачима са
извесним цвећем, сликама по-
знатих уметника, гледао, пи-

пао прстима, и одлазио — жао
му новца.

Најзад се богаташ нашао у
месарници. Запитао — цена
му одговара.

— У нашем селу нико досад
није јео телетине. Купићу ко-
мад и сви ће ми завидети! —
помисли он и затражи да му
отсеку повећи комад масног
меса.

Месар му га одреза. Бога-
таш стрпа месо под огрчач и
изиђе из радње али се најед-
ном сети да не зна како се
телетина готови. Врати се за-
то и замоли газду да му на

И некад, и сад

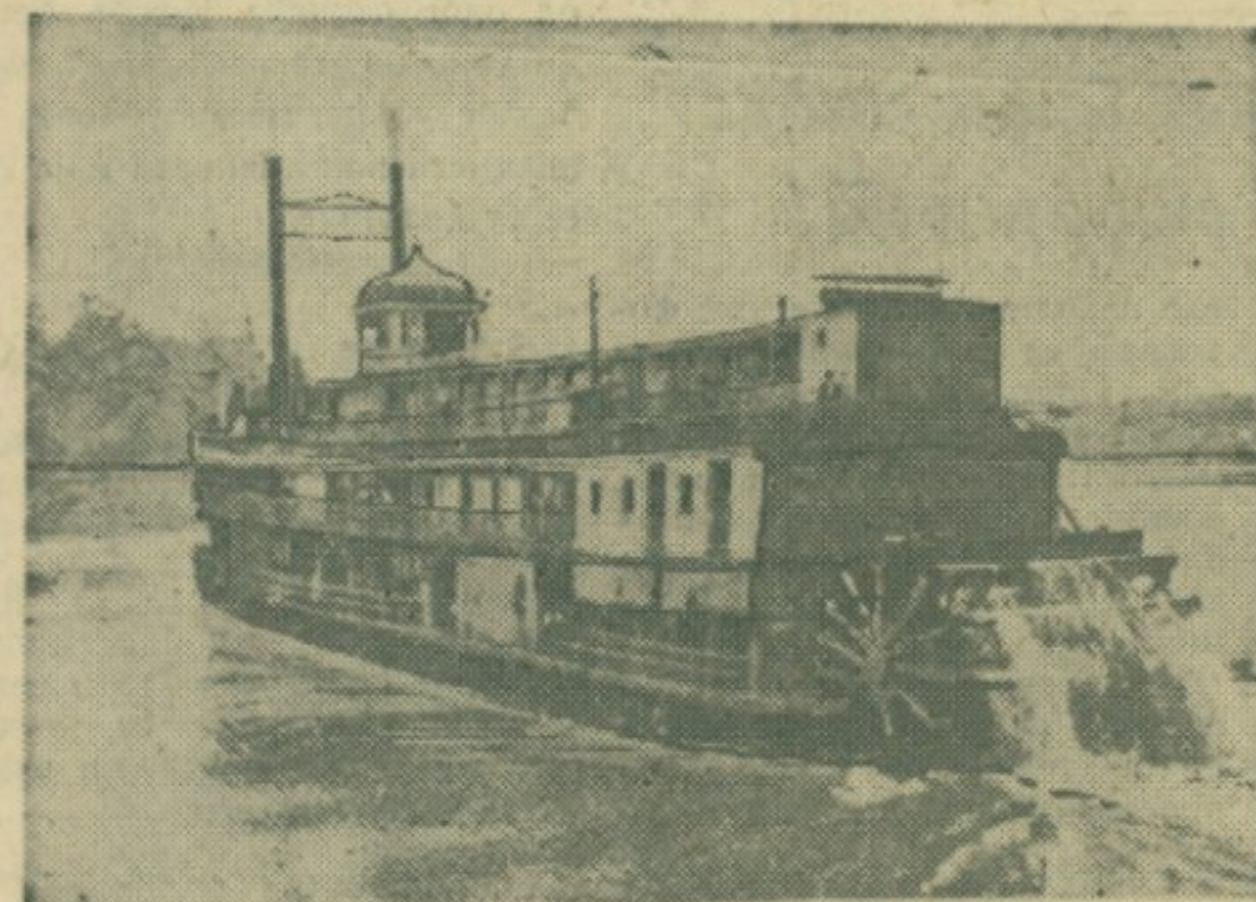
На језеру Титикака, са надморском висином 3.854 метра, на Андима између Боливије и Перуа, употребљавају се чамци направљени од траве са једрима од трске. Човек у чамцу управља веслом које је испод његове десне ноге. Ова врста чамца зове се „балса“, ваљда по истоименом дрвету, од кога се праве сплавови за дуга путовања.

Чамци, округли као чинија и са равним дном, звани „гафа“ употребљавају се од давнина на реци Тигру. Исплетени су од прућа и обложени битуменом.

На реци Сумпеј на Хималајима надуване свињске или кравље коже служе за превоз. Кад се више њих споје добија се читав сплав на коме се доста удобно може прећи преко реке.

Марк Твен добио је своје књижевно име док је био пилот на оваквом броду. Зар не изгледа чудно овај високи и нестабилни троспратни брод коме се корито готово уопште не види. Ипак овакви бродови одиграли су своју улогу пре више десетина година на Мисисипију.

Музеј шпагета

Шпагети, италијанско национално јело, ушло је у историју. У месту Понтедасино отворен је музеј шпагета. Поред осталог, ту се налази низ фотографија чувених људи који су радо јели шпагете, као и слике и карикатуре из целог света, на којима се види како људи правилно и погрешно једу шпагете. Ту су и шпанске повеље и друга документа о изванредној вредности ових чувених резанаца па чак и старинске машине за њихову производњу.

»ФАБРИКА ВРЕМЕНА«

Деценијама већ агрономи научници настоје да из неки начин доскоче природи од којих је људи одувек зависила пољопривреда. То њихово настојање нишло је споро јер је требало савладати многе проблеме који се пре свега односе на све могуће утицаје којима је подвргнута читава вегетација.

Први човек који је дошао на идеју да начини једну машину која би независно од воље природе просто „фабриковала“, како кад затреба, кишу или лепо време, био је холандски ботаничар Блаув. Још 1918 године он је почео да се бави грађењем првих одаја у којима је помоћу вештачког осветљења почео да узгаја поједино цвеће, нарочито лале. Стварао је разне температуре потребне његовом биљном свету.

Други холандски ботаничар, Фриц Вент, прихватио се да овај метод усаврши, па је радећи при Калифорниском институту за технологију саградио 1949 године читав низ „ботаничких соба“ са климом по „поручбини“.

Иако нико није веровао у успех његове машине фитотрон (по грчкој речи „фитос“ што значи: биљка) која би давала по жељи кишу или лепо сунчано време, она је ипак заинтересовала многе, па и великог физичара Клерка Милкена, са истог института. Без двоумљења он је подржао Вентову идеју. Тако је недавно угледао света први фитотрон, прва „машина за кишу и лепо време“.

Овим необичним инструментом, чим је конструисан, почео је да руководи сам Вент. Подешавао је за сваку биљку, према потреби, дужину сунчаног дана или дужину ноћи. Почео је помоћу ове необичне и толико драгоцене направе да „фабрикује“ сва потребна поднебља: од тропског и суптропског па до медитеранске благе климе.

Угледајући се на овај драгоцен научни проналазак, професор универзитета у Лијежу, Бујен, начинио је исти такав инструмент, и тако су први фитотрони почели да функционишу и у Француској.

У САД је саграђена, под руководством професора Питера Чуарда, једна огромна зграда са двадесет и једним одељењем за експериментисање са

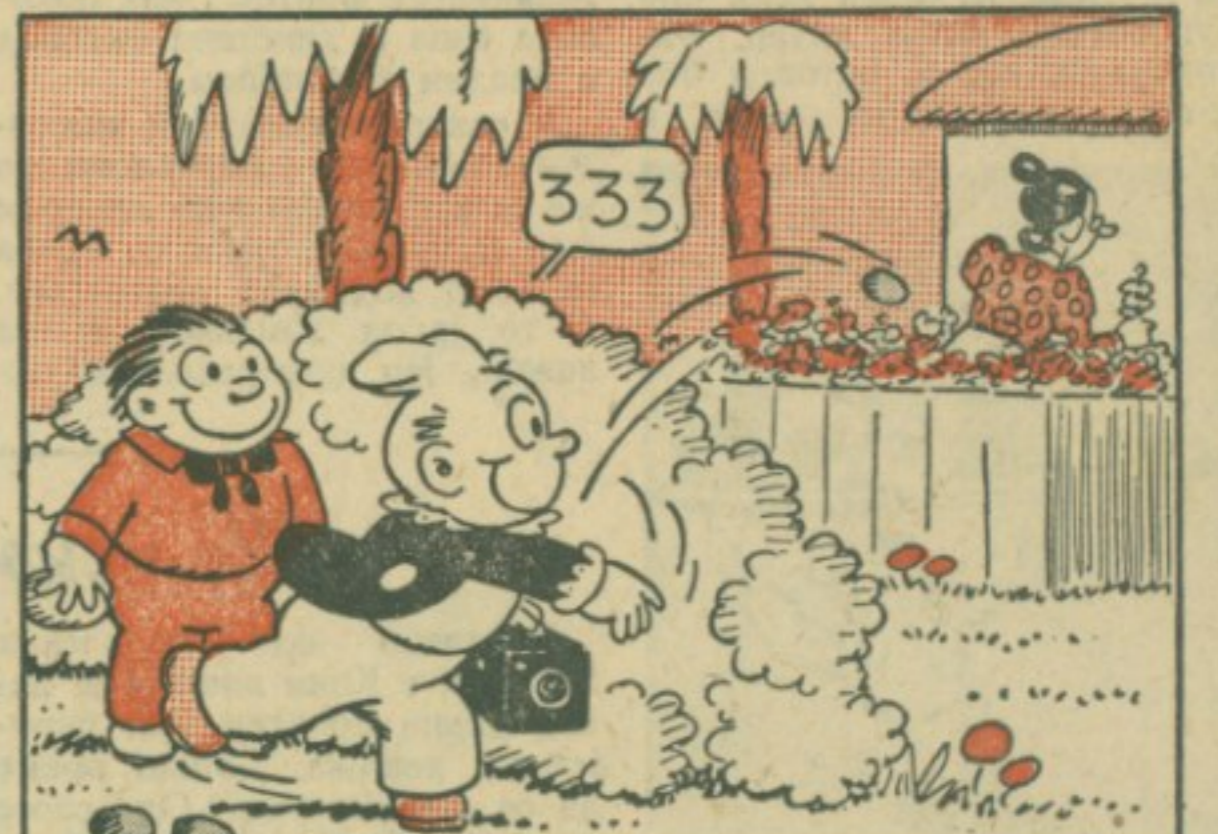

фитотроном. Овај амерички научник, специјалиста за психологију вегетације, уздигао је на још виши степен науке овај метод створивши специјални систем „микро-климе“. У том необичном здању за неколико минута од тропске влаге може се прећи до праве правцате суше. Осим тога он у тим чудним фитотронским одајама може да кондензује зиму у неколико недеља, а исто тако и лето, или да године, потребне некој биљци, претвори у месеце.

Опити у овом великом научном центру где се ствара једна друга природа, природа по жељи, трајаће, према речима овог научника, до пролећа идуће године. А тада ће стечена искуства послужити за углед читавој агрономији.

— Тада ће, рекао је професор Чуард, — фитотрон постати заиста машина која ће стварати климу, па на тај начин и машина за фабриковање „сезона“, односно годишњих доба.

20 жиљваји Бима и Бума

Соп. 1955, King Features Syndicate, Inc. World rights reserved.

WOWER

СНАГА ОБИЧАЈА

Обичаји су предањем утврђени облици, као нека врста закона, којих се људи држе у разним приликама. Има их више врста, а познати су свим народима и племенима. Задржали су се углавном у примитивнијим заједницама. Иначе, они су веома важан материјал за

проучавање народног живота и правних схватања народа, па су ударили свој печат и на законодавство појединих земаља. Овде доносимо један случај обичајног права какво је некад владало код америчких Индијанаца.

дан мишић. Промрљао је да је разумео пресуду, дигао се и напустио одају.

Нико није начинио ни најмањи покрет да га задржи, а он је уздао коња и нестало у ретком шумарку на обронку брежуљка. Био је јуни месец 1893.

Према неписаном закону Чокто Индијанаца један човек може да буде кажњен само на три начина: на глобу за мање преступе, на бичевање због крађе и на стрељање ако је убио. Прве две казне извршавају се истог дана кад су изречене, а последња тек пошто се осуђеник „помири са светом“.

На читавој територији Чокто Индијанаца нема ниједног затвора. Иако су они своје за

камену ћелију, — кажу они. — Његова кривица довољан је затвор за њега. И, ако мора да умре, он ће се вратити у одређени дан“.

Тако је тог јунског дана 1893 Силан одјахао у брда, у затвор сопствене гриже савести, везан само својом чашћу да се врати на дан одређен за извршење казне, годину и по дана касније.

И сад је тај дан дошао. Један бели насељеник запитан је Индијанца који је стајао крај њега:

— Зар мислиш да ће се вратити? За ових годину и по дана имао је довољно времена и могућности да се пребаци у Канаду.

— Бели људи то не разумеју, — одговорио му је Индијанац — У свом срцу он је већ мртав. Зато ће се вратити.

Сунце се налазило тачно у зениту кад је један индијански дечак оштра ока пружио прст према брежуљцима. Водећи коња за узду, један човек се спуштао у долину.

Висок и прав приближавао се гомили. Везао је свог коња за дрво и без речи сео на простирку која је већ раније била раширена на земљи.

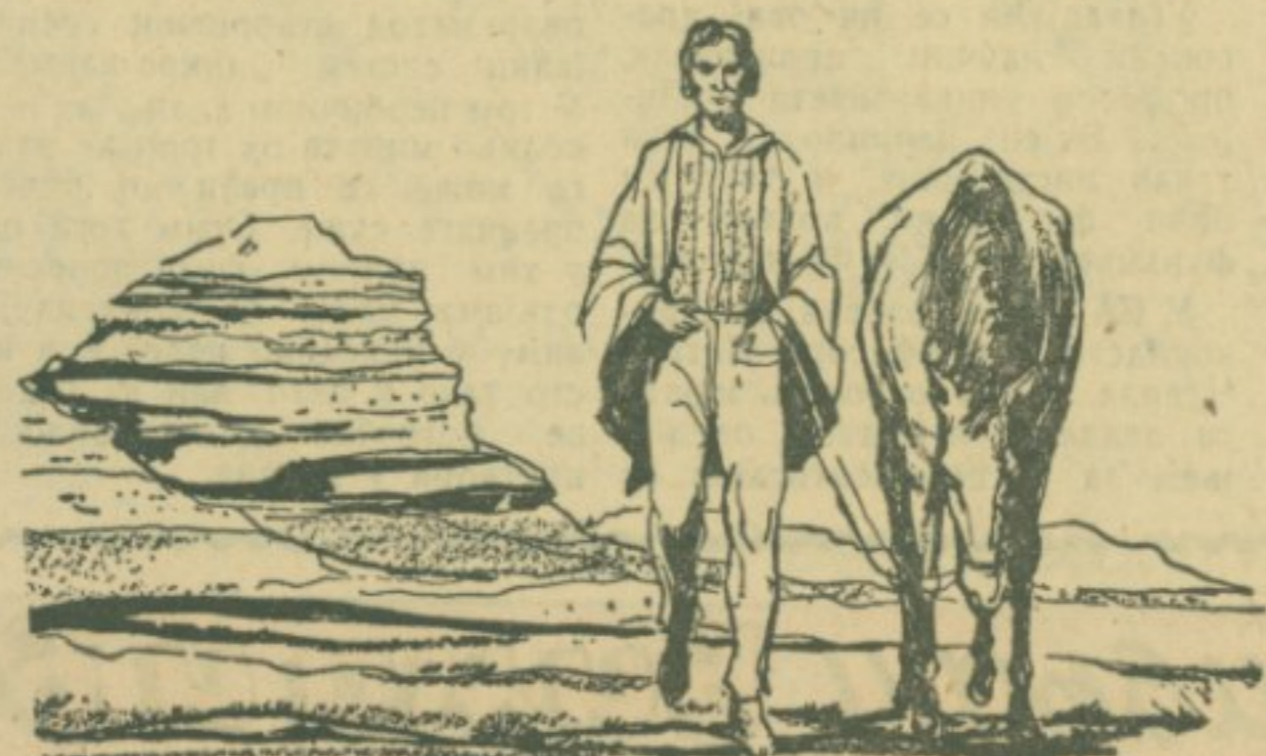
Један стари Индијанац му је пришао, узео његове руке и раширио их. Други један замочио је прст у лончић с бојом и нацртао круг око његовог срца.

Десетак корачаји одатле стајали су ратници одређени да изврше казну. Њихове винчестерке су плануле...

Читав један минут сви окупљени стајали су ћутећи, укочени. А тада су, полако, стали да напуштају долину. Правда племена Чокто била је задовољена.

ћи оптуженог право у очи, изрекао пресуду:

„Силане, саслушао те је непристрасни високи суд Чокто племена. Дужност ми је као племенског судије да ти изрекнем казну смрти стреља-

њем. Извршиће се тачно у подне петог дана месеца новембра 1894“.

На Силановом лицу, као у какве поносите птице-грабљавице, није се помакао није-

коне саобразили законима Сједињених Америчких Држава, затворе ипак нису увели.

„Дух једног Чокто Индијанца не може се затворити у

НЕ ЗНАЈУ УЗРОК...

У провинцији Гард, на југу Француске, зима 1956 године била је тако оштра да је уништила огромне маслињаке, читаве маслинове шуме које су доносиле становништву овог дела Провансе огромне приходе. Стручњаци су утврдили да је стотину хиљада маслинових дрвета неповратно изгубљено услед мрза. Међутим, десило се чудо какво се не памти. Док су сељани, власници силних маслињака, у очајању још већали о томе шта да предузму пошто буду посекали сва стабла, маслињаки су неочекивано опет оживели и зазеленили, такорећи преконоћ. Из читаве Француске стигли су у Гард стручњаци и остали запањени пред овим феноменом природе, утолико више што су маслињаки понели као никад за последњих неколико деценија.

Да се не би догодило

У грофовији Хартфордшарју у Великој Британији сваки трговац, или тачније: свака трговина која држи једну или више мачака ловаца мишева и пацова, ослобођена је — према одлуци већа, — плаћања одређених општинских дажбина. Ова одлука донесена је не зато што су се по градома и селима овог краја намножило ове штеточине већ стога да се то не би догодило.

МАШТА МАДЕЖИ...

Одакле све ове идеје, често фантастичне, за стално нове моделе аутомобила које велике фабрике избацују на тржиште сваке године? Само омладина има такву машту. И зато је користи једна чувена америчка фабрика аутомобила. Њено „модно одељење“, још 1930 године је позвало дечаке од 13 до 18 година да праве аутомобиле према сопственој жељи. Ти модели „аутомобил од прекосутра о коме маштам“ — тако се они зову — дуги су око 30 сантиметара, а од чега се ове не праве: дрвета, лима, метала изливеног сопственом руком, пластичне материје. То све наравно служи само за каросерију, а за остале делове, које младе руке најбрижљивије и са много стрпљења обрађују, служе им: чокоде за паоце, дугмад за главнину точка, наместо фарова стављају заклопце од туба пасте за зубе... Најсложенији је посао бојење, јер се тек после неколико премазивања, „кола“ морају дуго глатчати да буду сасвим сјајна. Једно ипак отпада: модел не мора да буде покретљив.

Уложени труд није узалудан: најоригиналнији модели бивају награђени или њихов стваралац добија стипендију. А све зависи од укуса публике, која има прилике да ове „пројекте“ одабира читавих шест недеља на јавној изложби.

Фаширани октоподи

Сачувала се занимљива прича о неком Филоксену из Сиракузе. Лаком и прождрљив, он је једном наредио својом кувару да му за ручак спреми „долупуса“ — октопод — чиији је сваки крак био дуг готово читав метар. Филоксен је, кад је октопод био готов навалио на њега и

посластицу. У сваком италијанском и шпанском кувару наћи ће се многи рецепти за припремање октопода и сипа. Најчешће употребљавани од свих рецепата су они који препоручују фаширане октопode зачињене чоколадом, такозвани „каламарес фритос“, или поховане сипе и динстанци октопод с младам кромпиром.

У свакој продавници животних намирница у Барселони може се купити потпуно припремљен фаширани октопод. Треба га само код куће подгрејати. А то је за домаћице веома важно, јер припремање ок-

појео га целог, сем главе. Убрзо му је позлило. Одмах је био позван лекар који је утврдио да је стање болесника безнадежно: у најбољем случају поживеће још неколико часова. Тада је Филоксен затражио да му донесе и главу октопода која је остала од ручка. Појео је и њу и покорио се судбини изјавивши да сад може мирно да умре, јер на земљи не оставља ништа више за чим би ваљало.

Не само у старој Грчкој и Риму, већ и данас у медитеранским земаљама и на многим тихоокеанским острвима октопод се сматра за изванредну

Камено влакно

Недалеко од Лаујалских Планина у Кини живела је некад давно прелепа, али сиромашна девојка. Дошло време да се девојка уда. Од своје мајке добила је као мрзавца свега две хаљине. Много заједничких речи од свадбених јетрва и заова морала је због тога да чује у новом дому. Али једног дана њена мајка, видевши је сву у сузама, рече:

— Немаш разлога да плачеш кћери! Твоје хаљине су драгоцене: оне никад неће овештати. Не треба их чак ни прати. Баци их само у ватру и одмах ће постати чисте.

Мајчине речи показале су се истините. И эле јетрве нису се више никад усудиле да се смеју сиромашној невести. Њене хаљине, каже стара легенда, биле су израђене од азбеста.

О томе да је израда азбе-

О СВЕМУ ПОМАЛО

топода претставља напоран посао који се, како се каже, може упоредити с „дванаест Херкуллових подвига“. Пре него што га ставе на штедњак, Французи и Италијани сатима и сатима „туку“ октопода да би омекаша. Становници Холандула, пак, читаву ноћ га ударају тешким прањачама. Ако се добро не „истуче“, октопод се једва може жвакати. Због тога се каже да се фаширани или динстанци октопод једе, у правом смислу те речи у „јноју лица свога“.

стног влакна била позната у Кини још у давној прошлости, не сведоче само легенде. У књизи филозофа Лен-Ција,

који је живео пре 2.500 година, налази се следећи запис: „Да би се несагорива ткани-

на очистила треба је само бацити у огањ, а затим извадити из њега и истрести. Постаје бела као снег“. У историским записима из времена династије Јанг (1280—1367)

После четворогодишњих експеримената у Француској је најзад добијен концентрат стого вина. Та тамноцрвена течност, по густини слична сирупу, садржи 65% алкохола и, што је усталом највижније, „цвет вина“.

Тајна справљања концентрата лежи у томе што се сувишна течност не испарава, већ нарочитим методом замрзава и острањује. У поређењу са обичним вином, концентрат се много лакше чува, а поред тога трошкови су знатно мањи.

Вински концентрат

Фотографисање прошлости

Недавно су у Америци објављени први подаци о једном апарату помоћу кога може да се фотографиса не само оно што више не постоји него и невидљиви предмети! Један пример ће најбоље показати како то уствари изгледа. Неки аутомобил је био паркиран извесно време на једном месту и затим се удаљио. По-

сле неколико часова стиже фотограф са овим новим апаратом. Пошто је аутомобил већ отишао он снима само празно место. Па ипак, на плочи се појављује и фотографија аутомобила. Маколично невероватно звучало овај феномен се ипак може лако објаснити. Нови апарат је изванредно осетљив на дејство инфрацрвених зракова који су за људско око невидљиви. Док је аутомо-

бил био паркиран, простор који је он покривао није упијао инфрацрвене зраке тако да су они бомбардовали само слободан простор. По његовом одласку инфрацрвени зраци је дејствовали и на тај део тла, али интензитет примљених зракова на оба дела никада се неће изједначити. Ако фотограф после неколико часова сними ово место на плочи ће се појавити силуета ишчезлог аутомобила. Значи, фотографски апарат ће забележити прошлост. Наравно, у пракси све није тако једноставно јер су потребни апарати изванредно прецизни.

Нови апарати за снимање прошлости и невидљивих ствари биће намењени извиђачким авионима. Помоћу њега ће се откривати подземне фабрике, пут којим су прошле трупе, савоземни и поморски конвоји и атомско оружје, чак и неколико часова после њиховог одласка. И служба безбедности ће такође имати велике користи од овог открића јер ће бити могућно „фотографисање“ ишчезлог убице, места убиства и предмета или личности које су се ту налазиле.

Водени стадион

Један необичан стадион који се слободно може назвати воденим налазиће се у близини Москве и биће уоквирен великим парком. До њега ће се стизати подземном железницом. Нови водени стадион биће округлао, са пречником око 130 метара, и скакаоницом у средини.

Највећи тајфун нашеј доба

Највећи тајфун који је направио велике штете једној флоти на отвореном мору, дувао је 17 и 18 децембра 1944 године. Његово разорно дејство претрпела је једна америчка флота и то у следећем саставу: 20 носача авиона, 8 убојних крстарица, више обичних крстарица и 12 контраторпиљера. Ова флота се у Пацифику снабдевала петролејем са 24 брода носача.

Кад је дошло до несреће 1944 године „велики тајфун“ је дувао бесомучном брзином од 230 километара на час и кад је барометар пао на 937,8 милибара рушио је и ломно све испред себе. Последње су биле тешке: 790 настрадалих, 80 рањених, 4 потопљена брода, 146 авиона нестала у мору, 2 крстарице и два брода пратиоца, 6 бродова носача авиона и 9 фрегата тешко су оштећени.

Пластично цвеће

Оно што не даје природа у довољној количини производи се вештачким путем. Такав је случај са цвећем био и раније. Оно се правило од разнобојног папира. Данас, међутим, прави се од нове пластичне материје и то сви делови: цвет, лист и стабљика. Овако начињен цвет може се савијати и окретати на сваку страну по жељи. Руже, лале, каранфили, па чак и лишће папрати, могу се начинити у разним бојама.

ШТРАЈК ПИТОМАЦА У »ДОМУ СИРОТНЕ И НАПУШТЕНЕ ДЕЦЕ« У БЕОГРАДУ

3а многе је, крајем прошлог века, било просто несхватљиво: штрајк и побуна малолетне деце! И то у једној хуманој и добротворној установи, заводу, каквим је сматран „Дом сиротне и напуштене деце“ у Београду.

Али ако је то могло бити чудно онима који нису ништа знали нити се интересовали за живот те многобројне и несрећне деце, са којом се поступало горе него у робијашници, њихова побуна није нимало изненадила оне којима је било познато како су та деца слабо храњена, лоше одгајивана и васпитавана; како су за најмању „непослушност“ тучена и немилосрдно кажњавана као за најтеже преступе; да нису имала никаквог корисног занимања нити добре поуке и разоноде.

Бунтовно сељаче из Призрена

Случај је хтео да се међу „питомцима“ тог дома обрело и једно веома бистро, и по својој природи веома бунтовно сељаче из Призрена: будући популарни и познати пролетерски песник. Андрија Костић, којег су његови сиромашни родитељи послали у Београд ради учења заната.

Осетљив на неправду и поступке према себи и свој осталој деци у овом дому, он је у многим случајевима веома смело реаговао, због чега је увек био осуђиван на још оштрије казне глдовања и батинања.

Мали Андрија је био на челу дечије побуне која је претстављала један не само смео већ за тадашње, па чак и данас није прилика, редак, необичан и узбудљив догађај, о коме се

много говорило по граду, а нарочито у радничким редовима, тадашњем младом социјалистичком покрету. Тај дечији штрајк је потпуно успео, јер су се многе ствари измениле у корист деце. Али је управа дома ипак морала да искажи на некоме свој бес. Највише су извукли они који су се у тој смелог „бунтовничкој акцији“ највише истицали. Један од првих њихових жртава, „коловођа и предводник те побуне“ био је мали Призреник Андрија! Кажњен је тиме што је са још неколико питомаца — избачен из дома на улицу.

Једна познија Андрија „освета“

Дошлице, када је постао већ зрео човек и стекао углед — Андрија се, на један само њему својствени и веома духовит начин, „осветио“ председнику овог дома по чијем је наређењу био отпуштен. Њему је, преко „Радничких новина“ (1909) упутио једно „отворено писмо“ којим му „честита“ тридесетогодишњицу оснивања дома и председниковања. Поред осталог, ту је стајало:

„Пре тридесет година ударен је темељ тој хуманој и добротворној установи, и само се има захвалити вама и вашој енергији што је ова, хвала богу, после тридесет година, једва једаред — растурена. И што тај ваш завод данас претставља пустош и рушевину. Женско одељење, које је бројало по педесеторо и осамдесеторо деце, данас више не постоји а од мушких има само још двадесетак (од преко стотину). Како је и зашто до тога дошло? Да није због тога: што је нестало сиротиње у Србији? Или, заиста, „Србијом“, данас тече мед и млеко.

У сваком случају, захваљујући вашој истрајности, а притом, наравно и „божјој помоћи“ за тридесет година вашег председниковања добили смо око 600 „свршених питомаца“ међу којима су један официр, један доктор и један калуђер. А то макар да је од огромног значаја не указује нам ипак да сте се у вашем раду и око њиховог одгоја (у дому) баш много претргали, јер смо гледали кад и ћораво кока нађе по неко врло. А ради сте, како чу-

Шта је њихово катиас?

Неке рибе, као и птице, преваљују хиљаде миља сваке године да би положили јаја. После се враћају у делове океана из којих су пошле. Чак и оне рибе које се не селе ради полагања јаја изгледа да увек тачно знају где и у коме правцу иду.

Како се та водена бића крећу толико сигурно и данас је загонетка природе. Откривање ове тајне можда би помогло поморцима или подморницима при пловидби.

Сада се у том смислу врше проучавања у Бермудској биолошкој станици под руководством др Вотермана са Јенског универзитета. Неке претпоставке су засноване на сазнању да се и извесне сувоzemне животиње и инсекти крећу према Сунцу. Другима пак као путоказ служи поларна светлост. Људи ову не могу користити мада се добро оријентисају према Сунцу, звездама и Месецу.

Постоји могућност да и рибе користе Сунце или поларну светлост, поготово кад се зна да је у бистрој води 60—70 одсто светлости поларизовано. Али, пита се др Вотерман, како се рибе онда крећу ноћу или у великим дубинама где уопште нема Сунчеве светлости.

Сада се проучава врста риба која је осетљива на поларну светлост као и како се према њој понаша.

ЈАГЊЕ ИЗ ОБЛАКА

На висоравни Пељо, изнад места Граведоне, у Италији двоје младих, у друштво пријатеља, прослављали су прву годишњицу брака. Расположење је било на врхунцу кад је изненада међу њих, као из небуха, пало — јагње. То је један орао био испустио свој плен. Нимало заплашена присуством толиког броја људи, грабљивица се и сама суновратила из висине, аграбила јагње и заједно с њим опет се винула у правцу оближњих планина.

У кухињи од пре 6.000 година

Приликом откопавања у селу Суфли-Магула, у Грчкој, откривена је једна кухиња. Сачувале су се у њој и посуде са остацима махунастог поврћа и зрнелим житом. Судећи према слоју земље у којем је све ово пронађено, верује се да је храна стара 6.000 година. Најинтересантније од свега је то што се тиме доказује да су се људи и у прастаро доба бавили земљорадњом.

Збој шале...

Чувени мексички матадор Карлос Круз, који се сматра у читавом Мексикоу за најбољег тореадора изгубио је прошле недеље живот на један доста необичан начин. Недалеко од арене у којој је требало тога дана да вежба, он је у намери да се нашали, повукао једног припитомљеног слона за реп. Међутим, то је слона толико забеснело да је неочекивано, брзином коју није нико могао ни да замисли, дограбио сурлом матадора и свом жестином треснуо га о један вид. Несрећник се сав размирскао.

ПОЖРТВОВАЊЕ

У току вежби падобранаца изнад аеродрома у Авињону, у Француској, једна девојка је искочила из авиона. Падобран се отворио, али само делимично, и девојка је падала стреловитом брзином. Виђени да ће доћи до несреће, један падобрански инструктор пошао јој је у помоћ. Он је и сам искочио у њеној близини тако вешто да је успео да је ухвати. Пошто је тиме његов падобран био преоптерећен, њих двоје су ипак силазили ка земљи брже него што би требало. Па ипак, спустили су се претрпевши само лаке повреде.

Две ретке марке

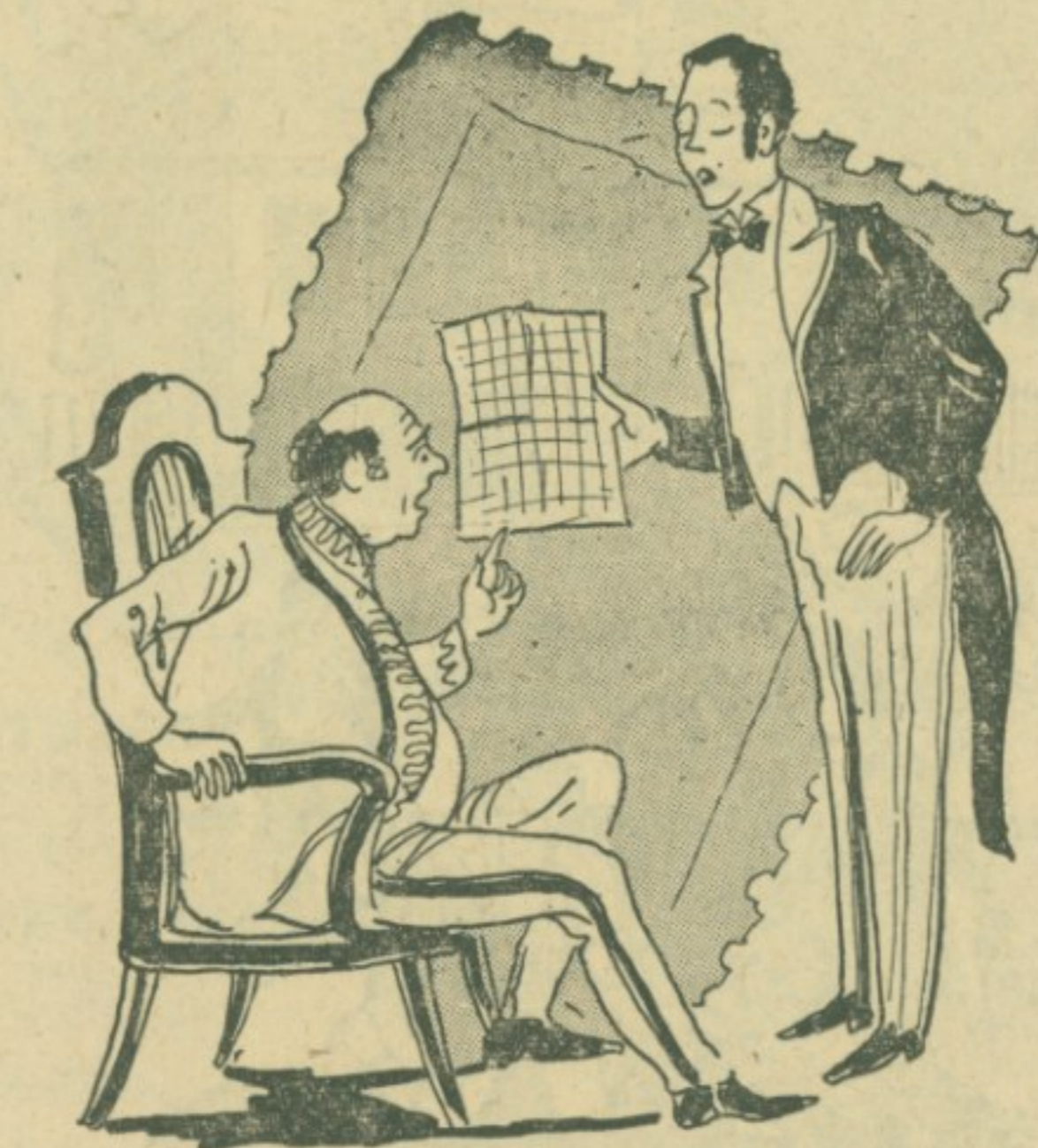
и њихова необична историја

није било тако лако остварити. Младић је имао новца само — за марке. Нажалост, за оснивање новог дома требало га је много више него за пресписку...

И наједном — чудо. Неки шведски трговац маркама дознао је некако да је један лист марака са ознаком измењене вредности „12 ора“ пуштен у продају с грешком. Значи: то је реткост. Не жалећи ни време ни труд, он се дао у трагање за њим и дознао да је тај лист из Стокхолма стигао у Хуликоберг. У малој варошици већ му није било тешко ући у траг. Наиме, поштански чиновник одмах му је рекао да је марке од 12 ора куповао један једини човек. Трговац је похитао расипном младожењи стрепећи да га неки други купац није већ претекао јер су те марке, баш због грешке, претстављале велику вредност. Он је младичу, заправо његовој вереници, која је чувала сва његова писма, понудио за тридесет старих коверата с маркама шест хиљада долара. Вереници су одмах пристали. Чак су му понудили и све остале марке с писмима — више стотина њих — које су по њиховом мишљењу биле лепше, јер су биле исправне, без грешке. Али, трговац их је одбио, чак им је саветовао:

— Све то можете слободно бацити! Без икакве је вредности.

Младић и девојка нису га уопште схватили, али се нису

с њим даље објашњавали. Штампа донела вест о овом догађају и захваљујући томе марка с наопако наштампаном цифром добила је име „марка заљубљених“.

Сличну вредност на међународном филателистичком тржишту има марка са острва Маурицијуса са натписом „Управа поште“.

У чему је необичност ове марке?

Острво Маурицијус је енглеска колонија крај афричке обале. Као што је познато, свака британска колонија издаје своје марке; најчешће је на њима портрет британског владара који се у време издавања марке налази на престолу, и назив колоније.

Немила историја

Године 1847 локалне власти на Маурицијусу објавиле су да ће ускоро издати нову марку. Поруџбину за њену израду добио је неки Жозеф Бернард, који није био ни типограф ни гравер, већ јувџер. Али, како се он понекад бавио урезивањем разних постова на златним и сребрним плочама као и израдом клишеа за посетнице и јеловнике за највећи ресторан главног града Маурицијуса, то су му власти повериле да он изради клише за марку. Било му је речено да на металу угравира круном ованчану главу краљице Викторије и два натписа: „Маурицијус“ и „Поштарина плаћена“.

Али, мада је био изврстан мајстор, он је био и страховито расејан човек. Профил краљице Викторије — кад га је завршио — био је веома задовољан, али — ето ти несреће — кад је требало да се прихвати урезивања натписа никако није могао да се сети како он гласи: „Поштанска такса? Поштанска пошћива“.

ка? Или једноставно: „Пошта“? Не, ниједно од тога. А рок за испоруку већ је био готово истекао.

Није му остајало ништа друго но да оде до управника поште и замоли га да му поново каже какав натпис треба да уреже на клише. Разуме се, управник није пропустио zgodну прилику да се нашали на рачун његове заборавности:

— Мистер Бернард, да ли уопште још памтите како се зовете?

Љут на самог себе стигао је до поште и расејано погледао познату „фирму“... И на једном се разведрио: ево га, тај проклети натпис! Како је само једноставан: „Пост офис“ — управа поште!

Трком се вратио у своју радионицу и довршио израду клишеа за марку. На њој је сад све било као што треба. И профил краљице Викторије и натписи: „Маурицијус“ и „Управа поште“. С типографом се раније био договорно — овај ће брзо обавити штампање.

И заиста, типограф је одржао реч и истог дана отштампао седам стотина комада. Био је то, уосталом, дванаести час: на пошти уопште више није било никаквих марака, а очекивала се велика потражња. Наиме, гувернер Маурицијуса спремао је свој традиционални годишњи пријем за који је требало да пошље многобројне писмене позиве.

Бернардова радост због обављеног посла није била дугачка. Кад су гувернеру показали његово дело (дозвољу за пуштање у оптицај нових марака издавао је гувернер) овај само што се није срушио испод краљичиног лика, уместо „поштарина плаћена“, стоји „управа поште“? Каква управа поште? Зашто управа поште?

Али, за исправљање грешке више није било времена. Најављени пријем није се могао одложити. Хтео не хтео, гувернер је дозволио управнику поште да на његове позиве за пријем залепи марке с грешком. И не само то: ни њих није било довољно, тако да су морали доштампати још три стотине комада.

Убрзо се за ту немилу историју дознало изван острва и сви филателисти света покурили су да набаве марку. То је, природно, изазвало и њено поскупљење. Данас један такав примерак с натписом „Управа поште“ вреди више хиљада долара јер их је сачувано свега тридесетак комада.

ВИТАМИН К ИМА УЛОГУ У ФОТОСИНТЕЗИ

Учињен је још један корак у објашњавању фотосинтезе — процеса у коме зелене биљке уз присуство светлости стварају храну из простих једињења.

Витамин К, неопходан и људима, улази у састав хлоропласта — зелених зрнаца која се налазе у неким биљним ћелијама. Он има улогу катализатора, тј. потпомаже хемиске реакције а сам се при томе не троши и не мења.

Норман Бишоп са универзитета у Чикагу показао је да, ако се из хлоропласта издвоје неке материје, реакција фотосинтезе се неће одвијати, а када се затим дода синтетички добијени витамин К она се врши. Значи у једном делу процеса фотосинтезе витамин К има значајну улогу.

УЛТРАЗВУК У БОЉЕЊУ

Не прође ни један дан а да се на било ком подручју не пронађе нешто ново, практичније и корисније. Тако је једна група румунских хемичара употребљава ултразвук у бојењу. По њиховим прорачунима за бојење које је обављано пет сати, данас, применом ултразвука, завршава се за свега 25 минута.

Дугогодишњи и предани филателисти свакако знају да међу ретким маркама у свету постоји једна са романтичним називом: „марка заљубљених“.

Шведско Министарство пошта, добивши крајем 1918 годишњи извештај о продаји појединих марака у земљи, дошло је до закључка да се марке од 25 ора слабо продају. Објашњење за то била је висока цена, тако да су грађани избегавали да је купују. Тада су економични Швеђани одлучили да вредност те марке сниже на дванаест ора. Због тога је преко старог утиснут црн натпис са новом ценом. На сваком поједином листу налазило се по 30 марака. Приликом њиховог прештапања догодило се да је један од тих листова био стављен под штампарску пресу — наопако. Да ли је за то био крив неки непажљиви штампар, данас већ није важно. Тек, као резултат тога појавио се један лист са 30 марака на којима је цена стајала наопако: „12“.

Цела штампа је писала

Тај лист био је пуштен у продају на пошти у варошници Хуликоберг. Место је било мало, његови грађани нису баш водили неку велику пресписку, а и кад су имали коме шта да јаве обично су куповали дописнице: оне су биле знатно јефтиније од писма. У читавом Хуликобергу нашао се у то време само један „расипник“: из дана у дан куповао је он по једну марку која је стајала читавих дванаест ора и лепо је на подебела писма — писао је девојци у коју је био заљубљен.

Трајало је то месецима. Давно је већ девојка почела да добија писма са обичним маркама од 12 ора. Давно је већ пристала да се уда за упорног „расипника“. Али, ту намеру

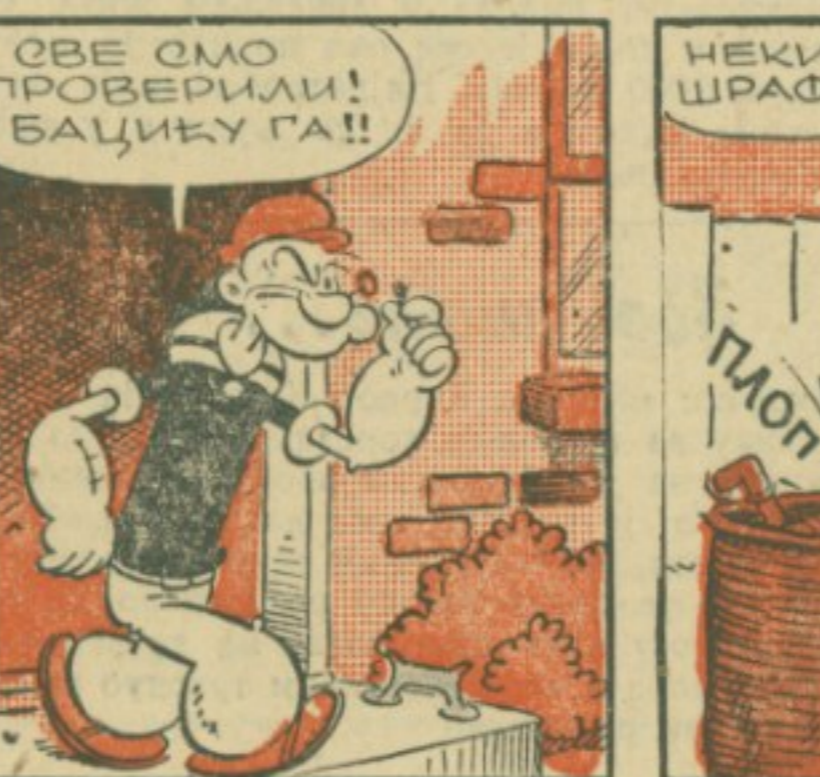
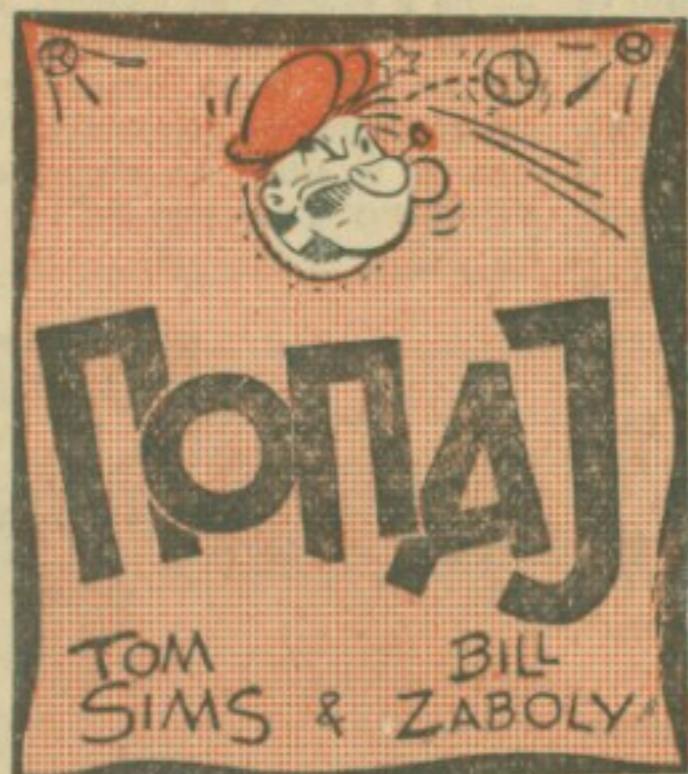
ПУЖЕВИ И РАДИОАКТИВНОСТ

Стални опити са атомским бомбама, који су вршени између новембра 1953 и јуна 1957 године, довели су до повећања радиоактивног угљеника у атмосфери. То приметно повећање запазио је и др Х. де Врис, из Гронинга, проучавајући пужеве, шкољке и алге. Радиоактивност угљеника у њиховом оклопу и месоу пење се до 4,3%.

ИНТЕРПЛАНЕТАРНА ПРАШИНА ЈЕ ГУШЋА НЕГО ШТО СЕ МИСЛИЛО

Интерпланетарна прашина која ће бомбардовати оклоп ракете знатно је гушћа, него што се раније мислило. У омотачу одмах изнад Земљине атмосфере густина је око 33 хиљаде честица у кубном километру — кажу у свом саопштењу истраживачи са Калифорнија универзитета.

Прашина може проузроковати оштећење зиди пробијање спољног оклопа ракетног брода и повећати температуру у његовој унутрашњости. Брзина којом се крећу ове честице износи 13 километара у секунди. Ипак научници верују да ће веће оштећење моћи да проузрокују само крупнији делови који су много ређи у васиони.

ТАЈНА

Кoliko се чула мириса и укуса потцењују према осталима, најбоље се види по томе што у говорном језику нема чак ни посебне речи — као например слепило и глувоћа — којом би се обележио њихов недостатак. И

МИРИСА И УКУСА

жаука се према њима понека као према пасторцима — заостављала их је и мање испитивала од осталих. А та чула заслужују пажњу исто као и друга јер у животу човека, а нарочито њихових животињских врста играју значајну улогу.

Зашто су неке биљке горке, а зашто твор смрди

У најнижим облицима живота такозвана хемиска чула — јер на њих делују хемиски надражаји — чак су од пресудног значаја; помоћу њих се задовољавају најважније потребе: исхрана, одбрана и размножавање.

Једноћелиске животињце проналазе своје микроскопске жртве по мирису, корење биљака се пробија кроз земљу према води и хранљивим материјама, а извесно растине чак дучи и неке отровне материје да би отстранило друге биљке и обезбедило себи опстанак.

И код знатно виших животињских врста има много примера да хемиска чула играју битну улогу, али код њих су

она већ локализована у посебним органима чула укуса и мириса. Пчелу привлачи мирис цветова; тиме је њој обезбеђена исхрана и биљци размножавање. Баш ради одбране многе су биљке горке, а твор у исту сврху шири одвратан мирис. Природа је у неким случајевима доводила чак и преваре: тако малајска биљка рафеизија испушта тежак мирис својствен материјама које се распадају — али то привлачи разне инсекте у њен цвет и обезбеђује јој оплођавање. Неки научници тврде да мрав, као и пчела, по мирису познаје инсекте из свог мравњака, односно роја.

Изгледа да и неке рибе имају чуло мириса. Зеленак ће почети да бежи ако се у води где он плива пусти екстракт мириса штуче! За птице је утврђено да претежно немају чуло мириса, али се зна да по неке као албатрос, одлично осећају мирис.

Необично чуло мириса једне траве

Изучавање хемиских чула код животиња, нарочито код инсеката, има у практичном животу важну улогу. Приликом сиправања средстава за уништавање инсеката, увек се води рачуна да она не шкоде човеку и домаћим животињама.

ма као и пчелама, али је зато потребно познавати својства свих ових хемиских чула.

Нема сумње да је чуло мириса код пса најбоље испитано и да зато највише и користи човеку. Али о том својству паса, нарочито ловачких и полицајских много је писано. Мање је познато да и човек располаже веома осетљивим чулом мириса. Оно је нарочито развијено код неких веома примитивних племена, али има случајева да се на изванредно изострен мирис нађе и код цивилизованог човека. Једна слепа праља, на пример, толико је усавршила своје чуло мириса да је по рубљу могла да препозна своје муштерије.

Сваки човек има свој специфичан мирис. Али откуд онда толико различитих мириса? Највероватнија је теорија да мирис човечјег тела зависи од хемиских процеса који се у њему одигравају. Раније се претпостављало да он зависи од неких индивидуалних супстанца у организму, али је тешко замислити да сваки од готово три милијарде људи на свету располаже неком различитом материјом која му даје одређен мирис! Зато се верује да је мирис човека плод малих још неиститаних разлика у читавом абиру истих одлика које стварају мирис нашег тела.

„Одељење за дешифровање“

О томе како функционишу органи чула мириса и укуса, зна се нажалост веома мало. Мирис разазнајемо ако нам до носа стигну гасовити молекули или ситиушне капљице мирисаве материје. Орган чула мириса је једна мала тачка, жута слузокожа, која се зове мирисни режањ и налази се у горњој носној шупљини. Да бисмо могли осетити мирис какве материје, она треба да буде растворљива у води или масти, а најбоље у обе. Извесне материје могу се разликовати иако се јаве у заиста микроскопским количинама, као што је случај са антисептицима, на пример јодоформом. Колико су изванредно мале количине потребне да би се надражило наше чуло мириса, показује мошусово уље. Неколико капи годинама ће ширити мирис, а при том неће готово ништа изгубити од своје јачине.

Као и код органа чула вида и слуха, и на мирисном режњу постоје ћелије које реагују на надражај споља, стварајући електричне импулсе што се нервним путевима преносе до моз

га, где се „дешифрују“. Утврђено је да одређене ћелије примају увек исте и само те мирисе. Енглески психолог Е. Д. Адријан открио је после многих опита да се у носу мачке налази дванаестак разних типова ћелија које примају мирисе и различито реагују на разне паре. И код човека је експериментима утврђено — веома мале електричне стављене су на мирисни режањ — да различите зоне реагују на разне мирисе. Али, сем ових неколико чињеница о функционисању чула мириса се не зна ништа више.

Ни покушај да се мириси класирају и хемиски опишу ни су дали готово никакве резултате. Научници се нису могли сложити у дефиницијама мириса. Остали су при оним старим и оскудним изразима говорног језика: цветни, воћни, смрдљив, оштар, непријатан итд., или су прибегли описном тумачењу, као сумпорводоник смрди као муњак и слично. Ниједан систем класификација мириса досад није издржао испит времена.

Снага кинина

Парфимерија ће зато још дуго остати само вештина а никакво наука, јер је хемија мириса веома нејасна. Досад нико није пронашао могућност да хемиски протумачи мирисе.

области науке. Хемичар се не би никако одрекао свог носа, исто као ни лекар. Већ од давнина много се говори о „мирису смрти“, који се, како се ненаучно тврди, шири око смртника. Многи сматрају да пси баш по том мирису наговештавају смрт.

У погледу чула укуса, наука је на нешто сигурнијем тлу, иако и ту има много нејасних ствари. Органи човековог укуса налазе се у длачицама на језику и вероватно на непцима. Да би надражила чуло укуса, материја мора да је растворљива у пљувачки, односно у води, јер само тако може да дође у додир са одређеним дутим капиларним длачицама на језику. Утврђено је да постоје четири врсте таквих длачица, различитих облика. Свака од њих изгледа да је углавном одређена за примање извесних укуса, а надражајем двеју или више врста утврђују се сложени укуси. Већина научника слаже се у подели укуса на четири главне категорије: слатко, горко, слано и кисело. Понеки додају још једну или две категорије: метални и опор укус.

Границе осећаја укуса извесних материја огромно се разликују. Горак укус кинина човек ће осетити у раствору 1:1.000.000, док насупрот томе, врло мало људи може да забере укус шећера у мањем раствору од 1:100.

Укус се мења „као камелеон“

Занимљиво је да извесне супстанце производе исте реакције код различитих врста живих бића: човека, пса, пчелу и лептира одбија мирис амонијака, а привлачи мирис алкохола; они не подносе горак кинина, али воле шећер. Један амерички научник открио је недавно да људима и пацовима прија иста количина соли. Али кад се пацовима уклони надбубрежна жлезда, њихова осетљивост пре-

ма соли се удвасетосручава, што показује да промене у метаболизму (измена материја у организму) мењају и укус.

Постигнути су извесни успеси у проучавању односа између хемиских својстава неких материја и специфичних укуса. На пример, киселине су увек опорне због слободног јона водоника који садрже; већина различитих соли су слане; аминокиселине су слатке итд.

Али и у погледу укуса, као и код мириса, било је тешко одредити опште принципе. Између осталих тешкоћа јавља се и та што се укус нестворитно мења према концентрацији. Тако се фосфорна киселина у благом раствору јавља као слатка, а у концентрисаном као опора. Поред тога разни људи различито осећају исте материје. Тако у САД један исти фармацевтски производ (фенилтиокарбаид у раствору 1:16.000) једна трећина потрошача осећа као веома горак, готово сви остали као лек без укуса, а веома мали број као сладуњав медикамент.

Покушаји да се научно одреде критеријуми о укусу хране и пића, остали су потпуно без резултата. Сувише је много чињеница које на то утичу: не само разлике у укусу појединца већ и састав, боја а изнад свега арома намирница. Ми осећајемо храну и пића језиком и непцима исто колико и носом.

Опробанање различитих врста чаја, вина, дувана, од давнина је поверавано посебним стручњацима. Међутим, данас су за извесне намирнице — бутер, млеко и рибу — на основу искустава многих стручњака, усвојена одређена мерила квалитета, која су и опште прихваћена. Чак су за утврђивање тога хемиским путем, израбени први апарати који служе уместо густатора, а и за друге искључиво научне сврхе.

Занимљиви угао

ЖАОКА
КОМАРЦА
ТЕШКА ЈЕ СВЕ
ГА 170 МИЛИ-
ОНИТИХ ДЕ-
ЛОВА ГРАМА

ГОЛУБ ПИСМОНОША
УСТВАРИ ЈЕ
ОБИЧАН
ПИТОМИ, ДОМАЌИ
ГОЛУБ, САМО
ИСТРЕНИРАН ЗА
ОВУ СЛУЖБУ

СТРАШНИ СУНЦОБРАН

ЈЕДНОГ ДАНА 1891 ГОДИНЕ АМЕРИЧКОГ ЛЕКАРА ЏЕКОБА ЧЕМБЕРЛЕНА НАПАО ЈЕ УСРЕД ИНДИСКЕ ЏУНГЛЕ ЈЕДАН БЕНГАЛСКИ ТИГАР. ИАКО ЈЕ БИО НЕНАОРОЖАН, ОН ЈЕ НАТЕРАО ТИГРА У БЕКСТВО ТИМЕ ШТО ЈЕ УПЕ-
РИО НА ЊЕГА СВОЈ СУНЦОБРАН И ИСТОВРЕМЕНО ИСПУСТИО „РАТНИ ПОКЛИЦИ“

Ракета само за једног

Ракета само за једну личност користиће убудуће војницима приликом пењања на стене, прескакања преко реке или при трчању. На леђима човека налазе се две цеви у којима се на ручну команду ослобађа компри-дани азот.

Таљеран

Таљеран, Шарл Морис (1757—1838), био је француски државник и бивши епископ. У Уставотворној скупштини Француске буржоаске револуције крајем 18 века Таљеран је примио иницијативу спровођења закона о претварању црквене земље у националну својину. Активно је учествовао у спровођењу у живот такзваног грађанског устројства цркве. До пада монархије био је близак политичкој групацији која је заступала интересе реакционарне крупне буржоазије и била присталица уставне монархије. После револуције од 18 августа 1792, кад је свргнута монархија, ова политичка организација престала је да постоји. Тада ступа на дипломатско поприште. Године Јакобинске диктатуре провео је у Енглеској и САД. За време термидорске рације вратио се у Француску. Био је министар иностраних дела за време Директоријума. Конзулства и Наполеоновог царства до 1807. Окренут, али беспринципни Јелан и лукав дипломата, Таљеран је још пре Наполеоновог пада интригирао против њега, а после активно сарађивао на реставрацији Бурбона. На Бечком конгресу, прикривајући се принципом легитимизма, водио је политику разједињавања „законитих“ монарха, чланова коалиције држава-победница, чиме је успео да појача позицију Француске и спречи савезнике да окупирају Француску. Од 1830—34 Таљеран је био француски посланик у Енглеској.

разлозима, — почео је Ми-Бурбона на власт позван да управља судбином земље. Када га је после пада Шарла X позвао Луј Филип, Таљеран је признао:

— То је моја тринаеста заклетва на верност, сире!
— Како успевате у томе, принче? Режими се руше а ви остајете!

— Молим Ваше Величанство да ми верује да баш никаквих заслуга нема до мене. Ја носим неку необјашњиву несрећу свим владама које ме занемарују.

— Познајете ли овог дечака? — упитао је Метерних.
— Да, али га не признајем, — гласно је одговорио.

Цинизму Таљерановом није било прилица. Једном приликом му је Луј XVIII испричао како неки индиски монарх одржава седнице са својим министрима који све време чуче у великим крчазима док им вире само главе.

— Има ли што смешније од тога? — упитао је краљ.

— Има, то је држава у којој крчазе одлучују, — одговорио је Таљеран.

Када му је другом приликом Луј XVIII поднео пројект новог устава Таљеран је озлојеђено приметио:

— Али, сире, ви нисте пред видели никакву новчану награду народним посланицима.

— Сматрам да њихове функције треба да буду бесплатне. Оне су утолико часније, — приметио је краљ.

— Да, и утолико скупље, — добацио је Таљеран. Таљеран је дуго био озлојеђен што није по повратку

Човек са два пријатеља

Таљеран је у животу имао само два искрена пријатеља. То су били његова жена и војвода од Нарбона. Па ипак жаока Таљерановог хумора није мимоншла чак ни њега. Када је једном приликом војвода шетао са Таљераном и причао му новости прошао је неки човек поред њих и звинуо.

— Видиш, — рече Таљеран, — говориш сувише гласно.

Таљеран је имао и своје животне максиме. Ево неких:

„Постоји још страшније оружје од клевете, то је истина“.

„Опратхам људима кад нису мог гледишта, али им не опратхам кад немају свог“.

„Треба да се чувамо оног што прво помислимо, то је обично најпоштеније“.

„Никад не идемо тако далеко као онда кад не знамо куда ћемо“.

„Живот би био много подношљивији када не би било задовољстава“.

мој бароне, хоћете ли говеђине?... Пријатељу мој, узмите говеђине! — и најзад госту у дну стола: — Желите ли говеђине?

Ова градијација могла би бити неизмерно увредљива да није речена тоном, нијансама и мењањем гласа достојним великог арбитра отмености.

Таљеран је највише мрзео Мирабоа. Када се Конституанта састала ради избора свог претседника, сјајни поворник Мирабо, који је прикључивао ову почаст за себе, попео се на трибину. Његово рошаво

Човек са 13 заклетви

лише није могло да се допадне, али је свега неколико речи било довољно да опије претставнике народа.

— Морамо изабрати човека чија ће се храброст и способност ухватити у коштац са сваком неприликом и проблемом, човека који ће имати поверење народа и благонаклоност двора, који ће умети да говори народу са ауторитетом, а министрима са знањем и

Ако је тачно да је нужно „рећи само онолико колико треба и како треба“, као што је рекао Таљеран, онда нико није био већи мајстор у тој вештини од њега самог. Он је био свештеник из Отона, министар спољних послова Наполеона, олуномоћеник Луја XVIII 1814 године у Бечу, и амбасадор Луја Филипа у Лондону.

Први подвиг
Тај мали и болешљиви човек био је геније политичке рачунице и остао је у најбурнијим данима француске историје, читавих 50 година, на крмилу државе и у највишим врховима власти. Од лукавства створио је науку. Његов кристално чист и хладни разум никада нису помутиле страсти, а његову пословничку мирноћу нико није био у стању да поремети. Није било ситуације у којој се није могао снаћи, и његова оштра жаока није поштедела ни највеће силнике његовог времена.

Жене нису занимале Таљерана. Његове животне амбиције су биле много веће. Када су избили први револуционарни метежи војвода од Провансе (будући Луј XVIII) упитао га је за мишљење о томе.

— Да би се спречила Револуција потребно је данас погубити два човека јер сутра неће бити довољно да падну ни хиљаде — одговорио је Таљеран.

— Два човека? А која? — упитао је војвода од Провансе.

— Војводу од Орлеана и Мирабоа. — гласно је одговорио.

— Мој брат никад на то неће пристати.

— Јесте ли сасвим сигурни у то? — упита испитивачки Таљеран.

Одговор је био потврдан.

— У том случају, Ваша висости, опростите ми, али ја прелазим на страну револуционара.

То је био први од многобројних Таљеранових политичких преокрета.

Под Директоријумом шале на рачун демократије и револуције нису представљале више тако опасну забаву и нису се плаћале главом. Када је једног јутра Таљеран ушао у Луксембург ослањајући се на

свој штап вратар га је зауставио:

— Грађанине, морате оставити овде свој штап.

— Добро, добро, дечаче, — одговорио је он, — познато ми је да се твоје газде плаше батина.

Увек без узбуђења

Наполеон који је био изврстан познавалац људи није волео Таљерана и зато је према њему био неповерљив, а кад затреба и уочљив.

— Ви сте битанга, господине Таљеране, ја то добро знам. Надате се да ћете, ако мене нестане, постати претседник регентског савета, — рекао му је једном приликом Наполеон. — Грдно се варате! Пре него што изгубим власт нећете више бити међу живима.

— Ово упозорење није било потребно да бих вам саопштио моје страсне жеље за здравље Вашег величанства, — одговорио је Таљеран без узбуђења.

Пошто је Таљеран изашао, разјарени император је рекао:

— Кад бисте тог човека и ритнули, он би вам ипак полеете у загрљај.

На почетку Наполеонове владе, да би придобио његову наклоност, Таљеран је умео и да се улагује.

— Кажу да сте врло богати, господине Таљеране. Како сте у ова тешка времена стекли тако леп иметак? — упитао га је император.

— Ништа једноставније, сире. Купио сам ренте 17 бримера, а продао их 19!

Познато је да је 18 бримера Наполеон протерао Директоријум и узео власт у своје руке. Али Таљеранова учтивост је често прелазила у рафинираност!

Познаје, али не признаје

Нико као он није умео поставити сваког на своје право место и да га не увреди. Кад је примао званице сам је секао комаде меса и нудио их уз обавезне титуле — али само према рангу који та личност заузима у друштву.

— Господине војводе, да ли ће ми Ваша милост учинити част да прими из мојих руку овај скромни залогаш?... Господине маршале, хоћете ли ми указати част и послужити се говеђином? Конте, причините ми задовољство да вас услужим говеђином! Драги

WALP DISNEY СВЕТОСТ У ШУМАМ

МАЛИ ЖДРАЛЕ! МАЛИ ЖДРАЛЕ!
ГОВОРИ, БРАТЕ МОЈ!
ОХ... ОН ЈЕ МРТАВ!
ОТРЕЖЊЕН СВОЈИМ ЦИНОМ, СТРИЦ ВАЈЛЗ СЕ ПОВУКАО...
(НИСАМ НАМЕРАВАО БАШ ТО...)
...НИКАД СЕ ВИШЕ НЕЋЕ ВРАТИТИ КУКИ!
АЛИ, ТО ЋЕ БАР НАУЧИТИ ИНДИЈАНЦЕ ДА СЕ НЕ ДОВЛАЧЕ ОВАМО ГДЕ ИХ НИКО НЕ ЖЕЛИ!
ЗАПРЕПАШКЕН, ВОНИ СЕ НАДНЕО НАД ТЕЛО МЛАДОГ ИНДИЈАНЦА КОЈИ ЈЕ ПРЕШАО ТОЛИКИ ПУТ ДА БИ ВИДЕО ПРИЈАТЕЉА...
ДОШАО ЈЕ САМО ДА СЕ ПОЗДРАВИ СА МНОМ... А САД...
НИЗБЕЗУМЉЕН ОД ТУГЕ И ОГОРЧЕЊА, ДЕЧАК ЈЕ ДОНЕО ОДЛУКУ...
ХОЋУ! ХОЋУ!
НАПУСТИЋУ ОВО МЕСТО И ВРАТИЋУ СЕ СВОМ ИНДИЈАНСКОМ ОЦУ!
АЛИ...
АЛИ... ТВОЈИ БЛЕДОЛИКИ РОДИТЕЉИ?
ПОКУШАО САМ ДА БУДЕМ ПОСЛУШАН... АЛИ ТО ВРЕМЕ ЈЕ ПРОШЛО!
ТВОЈИ ИНДИЈАНСКИ РОЂАЦИ ПОЗДРАВИЋЕ ТВОЈ ПОВРАТАК!
ЈЕДВА ЧЕКАМ ДА ОПЕТ БУДЕМ С њИМА!
ХАЈДЕМО, БЕЛА СТРЕЛО! НАПУСТИЋЕМО ОВО ПРОКЛЕТО МЕСТО!
ВАСНИЈЕ, РАСВЕТОУЈУЋИ ПОГИБИЈУ МЛАДОГ ИНДИЈАНЦА, ДЕЛ ХАРДИ ЈЕ НАШАО ЦОНИЈЕВО ОДБАЧЕНО ОДЕЛО...
КАД БИХ САМО МОГАО ДА ГА СТИГНЕМ НА ВРЕМЕ...
НАСТАВИЋЕ СЕ

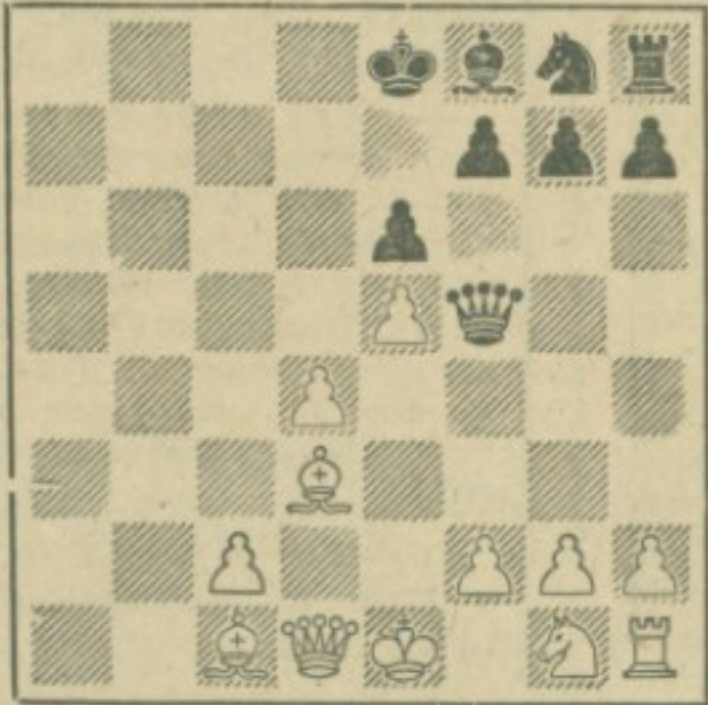
За штедише

Један амерички електротехничар изумео је шпаркасу која говори! Кад год се у њу стави новац, шпаркаса похвали штедишу, а ако њен власник у току дана заборави на своју обавезу, она почиње да звони, зуји и диже ларму. У томе неће престати све док се у њу не убади новац.

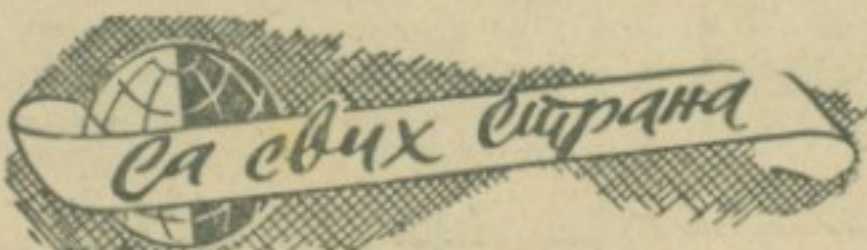
Учимо шах XL

Вама је добро познато да губитак даме значи готово увек и губитак партије. Сад ћемо вам показати како ту моћну фигуру можете лако да изгубите. Послушајте савет који смо вам већ неколико пута давали у „Политикином забавнику“: играјте по двојца, као два противника, како се и игра шах.

На плочи се налазе све фигуре, као пред почетак игре. Први потез има бели: 1. е2—е4, е7—е6, 2. д2—д4, Дд8—ф6, 3. е4—е5, Дф6—ф5, 4. Лф1—д3... Црни се предаје јер дама му је уловљена. Погледајте ону страну табле на којој се то догодило:

Како је дошло до овога? Црни је сувише рано избацио своју даму испред осталих фигура, а затим је, кад га је бели напао пешаком, повукао потез Дф6—ф5 не питајући се да ли ће са тога пола моћи да се уклони ако га бели опет нападне. Запамтите овај положај и немојте никад са дамом да истрчавате пре времена!

ЧИЈИ ЈЕ ОВО ЖИВОТОПИС?

Овде ћемо вам укратко изнети податке из живота једног славног човека, а ви покушајте да се сетите о коме је реч.

★ ★ ★

Од овог великог песника позната су само два епска спева која спадају у најчувенија дела у историји светске књижевности. Преведена су на многе светске језике. — Можете ли се сетити о коме је реч?

★ ★ ★

Ако не можете да се сетите, онда ћемо вам поставити ново питање.

Неки научници сматрају да он заправо није писац тих дела, него да је то збирка народних песама из развог времена, а да писац уствари није ни постојао. — Да ли сте се сад сетили?

★ ★ ★

Ако се ни сад нисте сетили, онда вам дајемо нове податке.

О пореклу и животу овога писца не знамо ништа поуздано. По неким он је био слеп и лутао је певајући од града до града. Градови Смирна, Кне, Хиос, Колофон, Пилос, Аргос, Атина, Саламина и Родос отицали су се о славу и доказивали да је он њихов грађанин.

★ ★ ★

Да ли сте се сад сетили? Ако нисте, дајемо вам одговор на крају.

(Хомер)

СИНТЕТИЧКА ЛУЛА ЗА ОДВИКАВАЊЕ ОД ПУШЕЊА

Млади јапански научник Тошио Јошида изумео је „хемиску лулу“, намењену људима који желе да се одвикну од пушења. Лула је од пластичне материје а опточена синтетичким кристалима који се под дејством ваздуха распадају и производе нежну плавичасту светлост. Ову нову врсту луле није потребно палити, па стога сви пушачи који су је досада пушили убрзо долазе до закључка да није потребно ни пушити.

НАГРАЂЕНО ПОШТЕЊЕ

Тачно годину и један дан чекао је Џон Медфел, њујоршки шофер — власник таксија да се јави сопственик дијаманата чија вредност износи 13 милиона динара, а које је власник заборавио у аутомобилу приликом једне возње. Коферче са дијамантима поштени шофер предао је властима. Пошто се нико за годину и један дан није појавио да тражи ове драгоцености то је, сходно америчким законима, шофер постао сада власник нађених дијаманата.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

АНАНАС

Ананас је веома укусно воће пријатног мириса чија је постојбина Америка. Прича се да га је открио сам Кристифор Колумбо, у племену црвенокожаца Метира, и да му је првобитан назив бромелија-мелури. Португалци су пренели ананас у Индију. Касније су учињени покушаји да расте у Француској, Енглеској и Холандији, наравно у стакленим бајтама. Године 1941. у Версају, у тоглим лејама је неговано четири врсте ананаса. Међутим, показало се да он не може да успева у Европи али у Флориди, Порторику, у Квинсленду, Јужној Африци, Формози и Хавајским Острвима годишњи принос овог воћа износи на деветине милиона килограма. Највећи произвођачи од свих су Хаваји.

Ко је имао прилике да види свежи плод могао је да закључи да је то лако кварљива роба. Не подноси високу нити сувише ниску температуру, трули чим се мало оштети, а да би се ипак сачувао до места одређења, потребно је да се транспортује брзо и под специ-

јалним условима. Али ово веома повећава његову цену.

Ананасово стабло има величанствен изглед. На биљци расте нека врста бујне лиснате круне у чијој се средини налази један једини плод сличан шишарки али много већи.

Пошто се убере, треба чекати 12 до 15 месеци ако је дрво мање, односно 20 до 22 месеца ако је веће, да би поново родило. Ананас се седи на оцедном земљишту и то за време кишне сезоне. У Европи се једе конзервисан али се од њега прави ракија и веома добро вино, које има укус рајског.

са малом жлездом била је већа за 33%. Такође они су изгубили много више од своје телесне тежине и штитњача им се смањивала. Тако је доказана заштитна улога ове жлезде са унутрашњим лучењем при великим врућинама.

АРТЕРИОСКЛЕРОЗА КОД ЖИВОТИЊА

У току четрдесетогодишњег проучавања птица и сисара, два научника из Филадельфи-

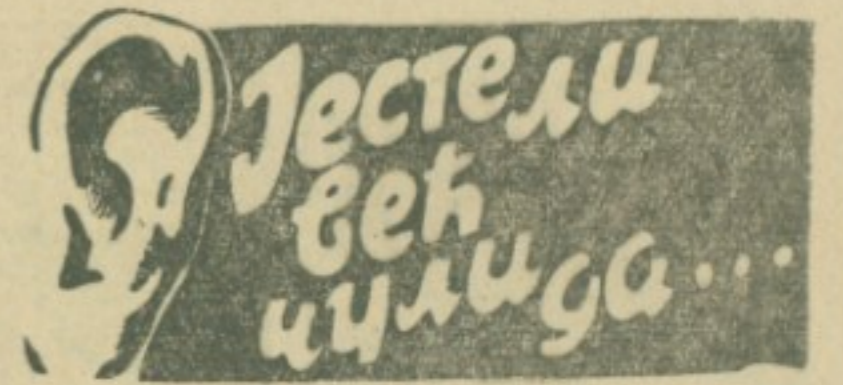
је открила су да је сужење и закречавање крвних судова често обољење и у животињском свету. До овог обољења, нарочито долази кад су животиње густо насељене, као што је то случај у зоолошким вртovima где је ово и откривено. Ни старост ни исхрана нису толико узрок овој болести колико „друштвени притисак“ — односно број животиња у кавезу. Услед тога долази до поремећаја у лучењу надбубрежне жлезде која је иначе важан чинилац у организму.

ПОЈАЧАЊЕ ЂОНОВА ЗА 50%

Кожни ђонове кад су импрегнирани на нарочити начин — смолом и гумом — могу да продуже век обући за 50 одсто. Предност овако начињених ђонова је још и непромочивост. Усавршавање овог начина импрегнације трајало је преко три године. У САД је већ увелико отпочела производња обуће са оваквим ђоном. Цена оваквих ципела биће знатно смањена као и време њихове производње. Стручњаци кажу да је за последњих 50 година то највећи напредак у технологији коже.

ЛАКА ДИЈАГНОЗА

Захваљујући примени гасовитих радиоактивних изотопа које болесник удисне може се врло брзо одредити да ли постоји отвор на зиду између леве и десне коморе. Сваких пет секунди се узима крв из вене и артерије и на основу прегледа се закључује да ли долази до мешања венске и артериске крви.

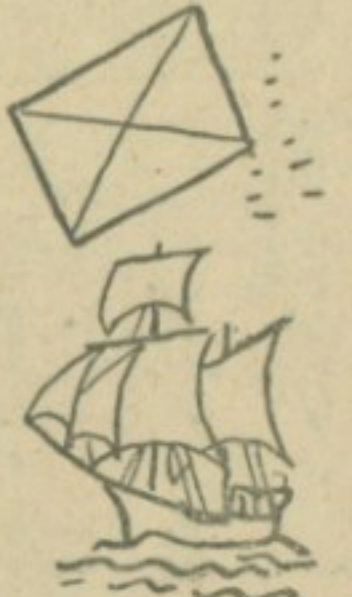

... лишајеви су веома осетљиви на састанак ваздуха. Они не подносе дим, гар и друге честице које се налазе у ваздуху великих градова и индустријских центара. Према распрострањености лишајева може се оценити степен чистоте ваздуха.

... најоблачнији месец у Београду је децембар, а најведрнији август.

... први бомбардери у Првом светском рату били су тешки 450

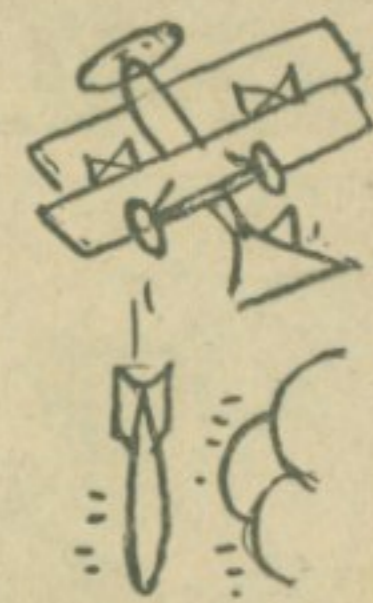
... први редован поштански саобраћај на Јадранском Мору успостављен је 1625 го-

дине. Ову дужност, за рачун Млечана, обављали су поморци из Прча, у Боки Которској.

... израз „ламфлет“ постао је од грчке речи „ламфилос“ која значи „вољен од свих“.

... просечан век домаће кокошке износи 8 година, али су за-

килограма и могли су да понесу бомбу од 12 килограма.

... према цртежима и записима у старим египћанским гробницама може се закључити да су Египћани још пре 5.500 година знали да справљају вино и да су имали пресе за цеђење гроздја и филтере за процишћавање вина.

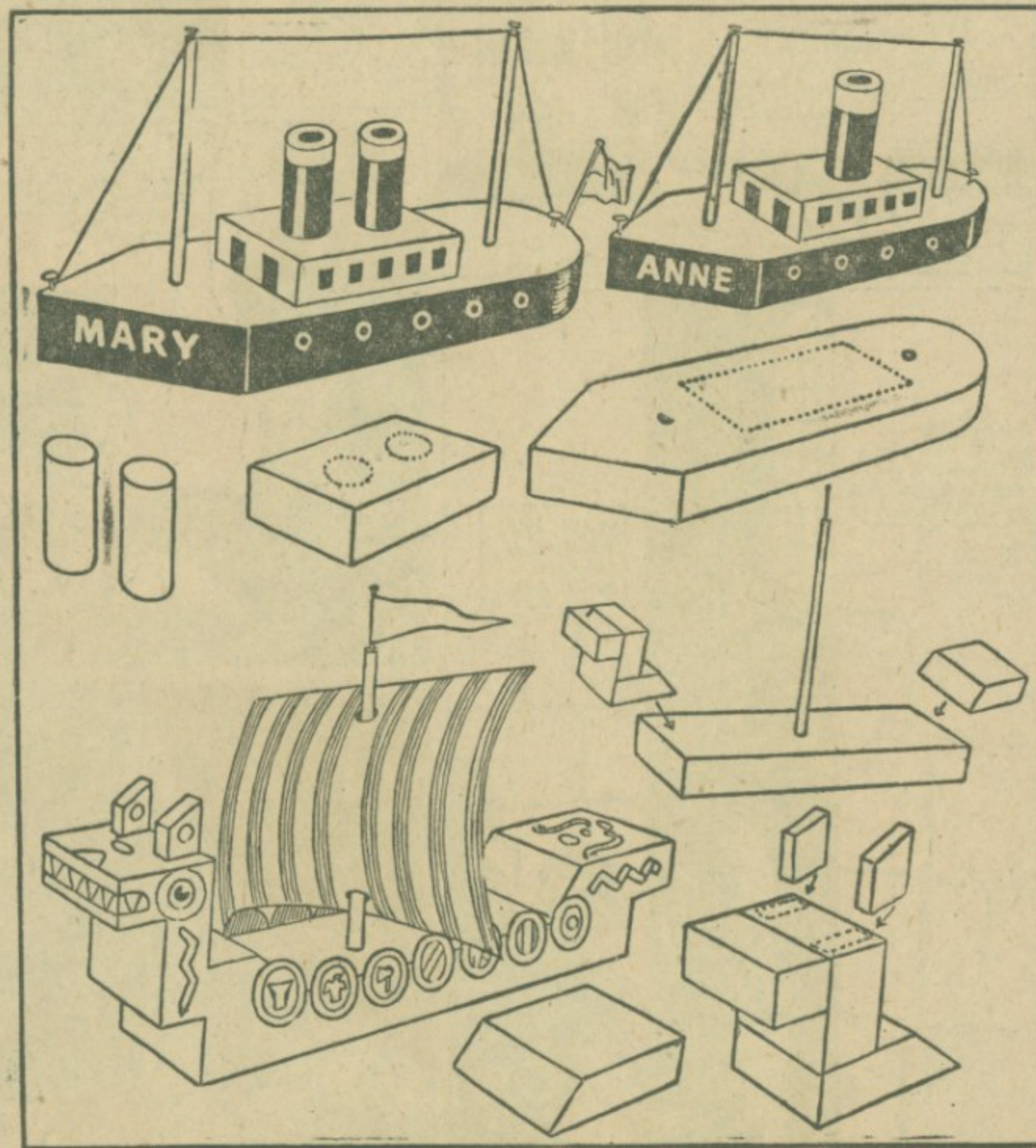
... на нашем Приморју и острвима просечно роди годишње око 2.000 тона сокова.

бележени и случајеви да су неке кокошке живеле и по три деценије.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

РАЗНЕ ЛАЂЕ

Да бисте направили предмете које денас доносимо, треба да сте у пријатељству с неким столаром јер су вам потребни округли штапови и отпаци од дасака разне величине.

За обичну лађу с димњаком и катаркама употребите дашчицу која је дебела 2, а широка 5 см, и једну другу дашчицу од 3 и по сантиметра ширине и један и по дељине. Димњаци су од штапова чији пречник износи један и по сантиметар Јарболи су од сасвим таквих штапова Пошто се на

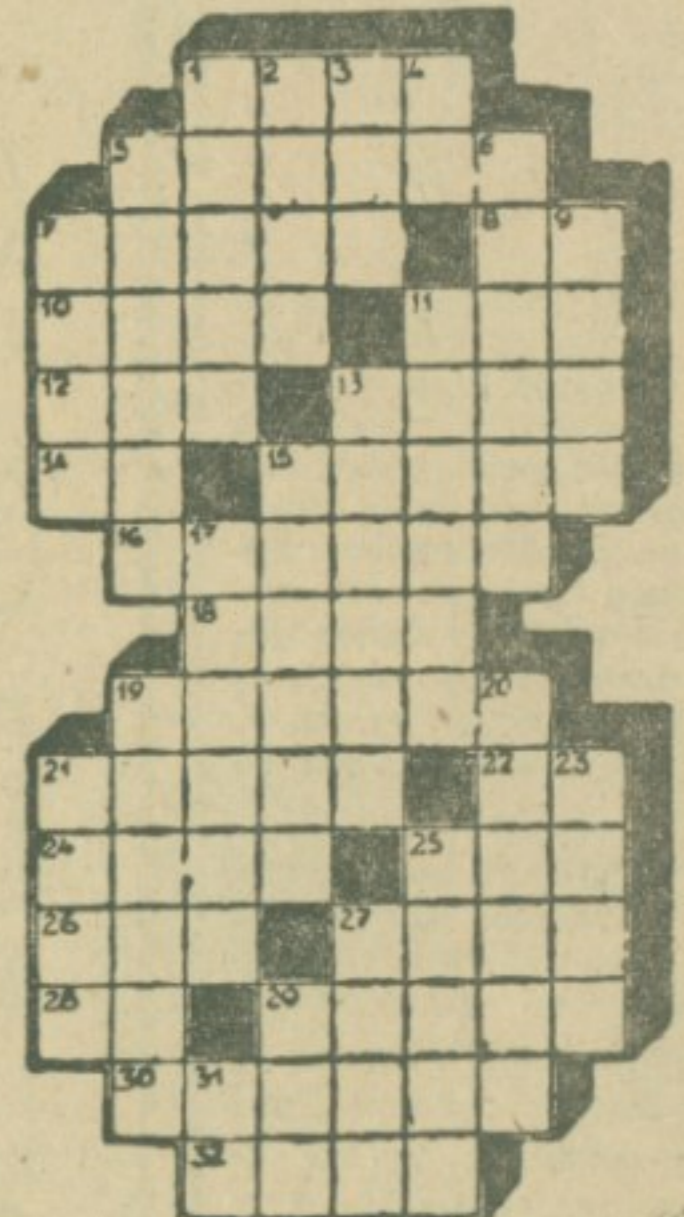
палуби избуше две рупе, у њих се ставе катарке и залепе тужалом. Поједини комади се кроје како то показују цртежи и сви се одреда лађе.

Знатно сложенији од обичне лађе је брод викинга, који се мало више стрпљења такође можете да начините. Једра су од мале брисол-картона који је испаран црвеним пругама. Знаци који се виде са стране начињени су од картона на коме су насликани разни симболи. Кљуку треба дати облик змајеве главе.

Водоравно: 1) позорница; 2) немачки композитор (19 век); 3) савремени швајцарски физичар; 4) хемиски знак за радијум; 10) река у Немачкој; 11) индустријска област у Западној Европи; 12) мочвара; 13) највеће острво Великим Антилима; 14) слово латинице; 15) марка фотоапарата; 16) место у Босни; 18) личност из Пушкинове поеме „Дигани“; 19) инсект који светли ноћу; 21) главни град једне нама суседне државе; 22) спев; 24) река у Француској; 25) осовина; 26) немач; 27) река у СССР; 28) прелаз; 29) дрворед; 30) наша река; 32) мушко име.

Усправно: 1) руковет црне; 2) наша река; 3) холандски сликар; 4) мера за површину; 5) аустријска новчана јединица; 6) један члан оркестра; 7) врста јела; 9) мера за хартију; 11) наша планина; 13) звезда репатита; 15) украсни шиб миришних цветова; 17) усов; 19) место у Херцеговини; 20) уступнање трајбине; 21) притока Каспског Језера; 23) агрегатно стање воде; 25) један од најпознатијих тркача свих времена; 27) рима; 29) грчка богиња зла; 31) слово латинице.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) дл; 3) Леон; 5) „Тартиф“; 7) „Жерминал“; 9) Ири; 10) Ана; 11) ре; 12) он; 14) Ђиљо (Венџамин); 15) Кестро (Еугенио); 18) јела; 19) Малака; 21) ту; 22) ас; 23) ма; 25) Аре; 27) фио; 28) Рамајана; 31) телали; 32) Нама; 33) св.

Усправно: 1) ледм; 2) Лоти; 3) Лари; 4) Нина; 5) Терек; 6) Фанфо; 7) жир; 8) Лаб; 12) осела; 13) Атлас; 16) аја; 17) рак; 19) Мурат; 20) амизи; 21) Тар; 24) Аса; 26) Емен; 27) Фала; 28) алао; 29) Јама.

ЈАК РАЗЛОГ

Паја дошао Пату у посету и нашао је уплакану.

— Шта је, Пато, побегу? Да ти није украден накит? Или сребрни есајг?

— Како среће да јесте! — с муком успе да каже Пато. — Догодио се нешто много горе. Замисли, кад сам јутрос пошла на пијаци срела сам на степеницама сусетку у хаљичи потпуно истој као она што сам је пре неки дан имала.

— Али, Пато, није то тако страшно. Купићеш другу хаљичу...

— Ни говора! — прекиде га Пато. — Смислила сам нешто боље. Мењаћу стан!

БЕЛКА СВЕДОЧИ

Белка се појавила као сведок на суду. На крају, судија је строго опомиње:

— Јесте ли сигурни да сте говорили истину?

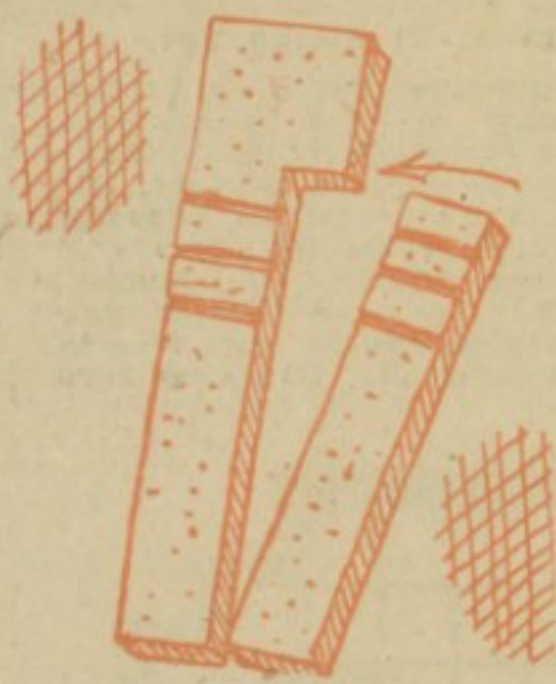
— Сигурна сам, — одврати Белка. — Не само да сам рекла целу истину, већ и понешто више!

ПИТАЊА од околине

Шта је роваш?
Шта је Прусац?
Шта је поводник?

ОДГОВОР

РОВАШ ИЛИ РАВОШ је примитивно доказно средство, којим су се многи и у нашим крајевима служили, а можда негде и данас. Један штап се разреже у две половине, па једну половину добија једна, а другу друга стран-

ка. Кад треба урезати у роваш, онда се те две половине споје једна с другом и преко обеју урезе потребан број уреза, па овака странка узме своју половину. Могућност доказа је у томе да те две половине када се ставе једна поред друге имају у истом правцу зарез, и потпуно пристају једна уз другу.

ПРУСАЦ је село са старим градом у Босни, у долини Врбаса, северозападно од Бугојна. У Средњем веку Прусац се звао Виоград, а под Турцима Акхисар. Од 16 века зове се Прусац.

ПОВОДНИК је уже или вапич прикључен за оглаве или улар, а служи за вођење животиња: коња, магарица итд.

БАШЧЕДНИК

